

Yrityksen tekijänoikeusopas – käytännön tietoa oikeuksien suojaamisesta

Elinkeinoelämän keskusliitto

Centralhandelskammaren
KESKUSKAUPPAKAMARI

Suomen Yrittäjät

Suullinen tai kirjallinen

sopimus

Copyright

Hyvitysmaksu

Valokuvan käyttö

Keskeisiä periaatteita
tekijänoikeudesta

Rekisteröimätön tavaramerkki

Asiakastiedot ja kilpailu

Sosiaalinen media

työnantajan
oikeus

aineistoon

Elokuvien esittäminen

Yksityinen

kopiointi

Kuvatoimisto

Sananvapaus

Moraaliset oikeudet

Tekijänoikeus- ja työ sopimuslain ristiriita

Logo ja tekijänoikeussuoja

Yrityksen tekijänoikeusopas – käytännön tietoa oikeuksien suojaamisesta

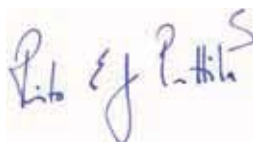
Suomen menestyminen perustuu tulevaisuudessa entistä enemmän innovaatiopohjaiseen talouskasvuun, jolloin immateriaalisten oikeuksien merkitys kasvaa jatkuvasti yritysten liiketoiminnassa. Etenkin pk-yritysten kilpailukykyyn vaikuttaa se, miten tehokkaasti ja ennustettavasti ne pystyvät puolustamaan immateriaalisia oikeuksiaan.

Työntekijän saadessa työstä palkan on työoikeudessa luonnollisena peruseriaatteena se, että työn tulokset kuuluvat työnantajalle. Monelle työnantajalle voi olla yllättävää, että tekijänoikeuslain mukaan teoksen tekijänoikeus kuuluu teoksen luoneelle henkilölle riippumatta siitä, onko hän työsuhteessa vai ei. Olettama työsuhteessa syntyvien tekijänoikeuksien kuulumisesta työnantajalle olisikin tarpeellinen lainmuutos erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kannalta.

Käsillä oleva opas sisältää työsuhdetekijänoikeutta koskevan mallisopimuslausekkeen, jota käyttämällä tekijänoikeudet siirretään työsopimuksessa työnantajalle. Oppaassa käsitellään myös muuta tekijänoikeutta ja muita immateriaalisia oikeuksia käytännönläheisesti siten, että jokainen voi soveltaa annettuja ohjeita omassa toiminnassaan. Elinkeinoelämän etujärjestöt toivovat, että opas edistää immateriaalioikeuksien liiketoiminnallisen merkityksen oivaltamista.

Jussi Järventaus
Suomen Yrittäjät

Risto E.J. Penttilä
Keskuskauppakamari

Mikko Pukkinen
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO OPPAASEEN	3
2. TEKIJÄNOIKEUS, TYÖSUHDE JA TYÖEHTOSOPIMUS SEKÄ OIKEUKSIEN SIIRTYMINEN	4
2.1 TEKIJÄNOIKEUS JA SIITÄ SOPIMINEN.....	4
2.2 TEKIJÄNOIKEUS TYÖSUHTEESSA.....	4
2.3 TEKIJÄNOIKEUS- JA TYÖSOPIMUSLAIN RISTIRIITA.....	5
2.4 OIKEUKSIEN SIIRTYMINEN AUTOMAATTISESTI LAIN NOJALLA.....	6
2.5 OIKEUKSIEN SIIRTYMINEN YRITYKSEN TOIMIALAN EDELLYTTÄMÄSSÄ LAAJUUDESSA.....	6
2.6 TYÖEHTOSOPIMUSMÄÄRÄYKSET JA TEKIJÄNOIKEUSLAKI.....	7
2.7 TYÖSOPIMUKSEN MÄÄRÄYKSET JA TEKIJÄNOIKEUSLAKI.....	8
2.8 MALLISOPIMUSLAUSEKE.....	8
2.9 TYÖNANTAJA- JA YRITYSJÄRJESTÖJEN TAVOITE TEKIJÄNOIKEUSLAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMISEKSI.....	9
3. TEKIJÄNOIKEUDEN PERUSTEITA SEKÄ KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA	10
3.1 TEKIJÄNOIKEUS.....	10
3.2 TEOKSEN TEKIJÄ TAI TEKIJÄT.....	11
3.3 SUOJAN SAAMISEN EDELLYTYKSET.....	11
3.4 TEKIJÄNOIODEULLINEN SUOJA.....	12
3.5 KAIKKEA EI VOI SUOJATA.....	13
3.6 SYNTYY AUTOMAATTISESTI.....	13
3.7 EI REKISTERÖINTIÄ.....	13
3.8 COPYRIGHT-MERKKI.....	14
3.9 VOIMASSAOLO.....	14
3.10 MUITA KESKEISIÄ PERIAATTEITA TEKIJÄNOIKEUDESTA.....	14
3.11 TEOKSIIN JA TEKIJÄÄN LIITTYVÄT OIKEUDET.....	15
3.12 OIKEUKSIEN SIIRTO.....	17
3.13 TYÖSUHDE, TEKIJÄNOIKEUS JA LUVALLINEN KÄYTTÖ.....	18
3.14 MORAALISET OIKEUDET.....	20
3.15 TEKIJÄNOIKEUDEN LÄHIOIKEUDET.....	20
3.16 TEKIJÄNOIKEUDEN YKSINOIKEUDEN RAJOITUKSET.....	22
3.17 TEKIJÄNOIKEUDEN LOUKKAUKSESTA SEURAAVA KORVAUSVELVOLLISUUS.....	25
3.18 TEKIJÄNOIKEUDEN LOUKKAUKSESTA AIHEUTUVAT RIKOSOIKEUDELLISET SEURAAMUKSET.....	26
4. TEKIJÄNOIKEUSTIETOA, TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖT JA LISÄTIEDOT VERKOSSA	28
5. TEKIJÄNOIKEUSASIAKAS OPPAAN JULKAISUJÄRJESTÖISSÄ ELI ELINKEINOELÄMÄN KESKUSLIITTOSSA, KESKUSKAUPPAKAMARISSA JA SUOMEN YRITTÄJISSÄ YHTEYSTIETOINEEN	30
6. OPPAAN OHJAUSRYHMÄ JA TEKIJÄ	31
LIITTEET	32

1. JOHDANTO OPPAASEEN

Tekijänoikeus vaikuttaa suomalaisten yritysten liiketoimintaan monella tavalla yrityksen koosta tai toimialasta riippumatta. Tekijänoikeus ja muut aineettomien oikeuksien suojamuodot korvaavat osittain koneet, laitteet ja kalustot sekä kiinteän omaisuuden palveluihin yhä enemmän siirtyvässä tietoyhteiskunnassa. Suomen kansantaloustuotteesta noin viisi prosenttia liittyy tekijänoikeustalouteen.

Tekijänoikeus ei koske ainoastaan niitä tilanteita, joissa yrittäjä hankkii Teostolta tai Gramexilta luvan musiikin käyttämiseen liiketiloissaan tai Kopiostolta konekohtaisen valokopiointiluvan.

Tekijänoikeus on voimassa myös verkossa. Sosiaalisessa mediassa on tiedettävä, miten ja missä omien työntekijöiden aineistoa voi käyttää. Esimerkiksi Facebook on lisännyt yritysten ja työntekijöiden mahdollisuuksia suojatun aineiston jakamiseen, välittämiseen, muokkaamiseen, yhdistelemiseen, muuttamiseen ja kopioimiseen. Yrityksen ja sen työntekijöiden on tiedostettava näihin tilanteisiin liittyvät mahdollisuudet ja uhat. Lain tuntemuksen ja sopimusasioiden tulee olla asianmukaisessa hoidossa.

Kuvan, tekstin, musiikin ja liikkuvan kuvan tekijöillä on lakiin perustuvat oikeudet omiin aineistoihinsa. Näitä oikeuksia pitää kunnioittaa noudattamalla lakia ja sopimuksia, jotta yritys ja sen työntekijät eivät loukkaisi oikeuksia tietämättömyytään tai huolimattomuuttaan. Loukkauksesta on seuraamuksena korvausvelvollisuus sekä mahdollinen rangaistus.

Luovaa työtä tehdään usein työsuhteessa. Lainsäädäntö ei ole yksiselitteinen. Tämän vuoksi tarvitaan selkeä sopimusmääräys työntekijöiden työsuhteeseen. Työsuhteen johdosta luodun aineiston oikeuksien tulee siirtyä työnantajalle.

Tämän oppaan tarkoituksena on parantaa yritysten tekijänoikeusosaamista. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on selkeyttää työsuhteisiin ja alihankintatilanteisiin sovellettavia sopimusmääräyksiä. Yrityksiä kehoitetaan ottamaan oppaassa esitellyt sopimusmallit käyttöön niin pian kuin mahdollista.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Keskuskauppakamari ja Suomen Yrittäjät suosittelevatkin, että jäsenyritykset ottavat käyttöön alla olevan työsuhteeseen liitettävän mallisopimuslausekkeen tekijänoikeuden siirtymisestä:

”Työsuhteen aikana ja sen johdosta tehtyjen sekä luotujen teosten ja muiden tekijänoikeuslaissa tarkoitettujen suojan kohteiden kaikki taloudelliset oikeudet, mukaan lukien muunteluoikeus ja luovutusoikeus toiselle, siirtyvät työnantajalle ja säilyvät tällä työsuhteen päätyttyä ilman eri korvausta.”

2. TEKIJÄNOIKEUS, TYÖSUHDE JA TYÖEHTOSOPIMUS SEKÄ OIKEUKSIEN SIIRTYMINEN

2.1 TEKIJÄNOIKEUS JA SIITÄ SOPIMINEN

Tekijänoikeus suojaa henkistä luomistyötä: lain suojaa saavat esimerkiksi valokuvat, tietokoneohjelmat ja -kannat, kirjalliset aineistot sekä graafinen ja visuaalinen suunnittelu. Tekijänoikeudellisten suojan kohteiden oikeudet ja niiden hyödyntäminen voivat olla merkittävä osa yrityksen liiketoimintaa. Tekijänoikeuksien hallinnointi, suojelu ja puolustaminen merkitsevät yrityksissä aktiivista ja strategista otetta aineettomien oikeuksien hoidossa.

Luovaa työtä tehdään usein työsuhteessa. Aina ei ole selvää, kuka voi käyttää sekä miten ja missä työntekijöiden henkisen työn tuloksia voidaan käyttää hyväksi joko työnantajan omassa toiminnassa tai muissa yhteyksissä. Asiantilan voi parhaiten korjata kirjaamalla selkeän määräyksen työntekijän työsuopimukseen oikeuksien siirtymisestä työntekijältä työnantajalle.

Yritystoiminnassa käytetään myös muiden luomia suojan kohteita kirjallisista materiaaleista musiikkiin ja audiovisuaaliseen aineistoon. Aineiston käyttöön liittyvät lupa- ja sopimuskäytännöt on tunnettava sekä tunnistettava niihin liittyvät riskit. Tekijänoikeuden loukkaus voi johtaa korvausvelvollisuuteen sekä rangaistukseen.

2.2 TEKIJÄNOIKEUS TYÖSUHTEESSA

Tekijänoikeus kuuluu teoksen tehneelle ihmiselle eli teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle. Tämä on yksi tekijänoikeuslain ja -järjestelmän tärkeimmistä periaatteista.

Luodessaan tai tehdessään teoksen tekijästä tulee samalla automaattisesti teokseen liittyvien taloudellisten ja moraalisten oikeuksien haltija (oikeudenhaltija). Yritys ei ole tekijänoikeuslain mukaan alkuperäinen oikeudenhaltija, vaan oikeudet joko siirtyvät tai siirretään ihmiseltä yritykselle eli oikeushenkilölle.

Periaate koskee myös teoksia, jotka työntekijä on tehnyt työsuhteessa. Alkuperäinen teoksen oikeudenhaltija on työntekijä. Työnantajana olevan yrityksen on hankittava oikeudet työsuhteen aikana tehtyihin teoksiin joko erillisellä sopimuksella, työsuopimuksella, paikallisella sopimuksella, työehtosopimuksella tai yrityksen toimialalla vallitsevan käytännön perusteella.

Selkeintä on se, että teoksiin kuuluvat taloudelliset oikeudet siirretään kirjallisella sopimuksella työntekijältä työnantajalle.

Se, miten asia on järjestetty tai järjestetään, riippuu yrityksen toimialasta. Sopimukseen liittyviä asioita käsitellään yksityiskohtaisesti alla olevissa kappaleissa.

Elleivät työnantajayritys ja työntekijä sovi työsuhteen aikana tehtyjen teosten oikeuksien siirtämisestä tai siirtymisestä, voi tästä aiheutua yritykselle merkittäviä hankaluuksia, ajanhukkaa ja taloudellinen korvausvelvollisuus.

Näin voi olla niissä tilanteissa, joissa työntekijän työsuhde ei enää ole voimassa, tai niissä tilanteissa, joissa teoksiin kuuluvista oikeuksista pitäisi tai olisi mahdollista sopia toisen yrityksen kanssa.

2.3 TEKIJÄNOIKEUS- JA TYÖSOPI- MUSLAIN RISTIRIITA

→ Jos esimerkiksi yrityksen B työntekijä A olisi tehnyt luentosarjan, jonka koulutusalan työnantajayritys B haluaisi myydä toiselle koulutusalan yritykselle C eikä tekijänoikeuksista olisi sovittu luentosarjan tehneen työntekijän A kanssa, työnantajayritys B ei voisi oikeudellisessa mielessä täysin turvallisesti myydä luentosarjaa toiselle yritykselle eli C:lle käytettäväksi C:n omassa koulutusliiketoiminnassa.

Tekijänoikeuslain sekä työnantajan ja työntekijän väliseen sopimukseen sovellettavan työsopimuslain välillä vallitsee lähtökohtainen ristiriita. Työsopimuslain perusteella työntekijän työn tulokset kuuluvat työnantajalle. Työntekijä tekee työtä työnantajan johdon ja valvonnan alaisuudessa, mistä hän saa vastineeksi palkkaa ja muita rahanarvoisia etuja. Työnantaja saa hyödyntää työn tuloksia omassa liike- ja yritystoiminnassaan.

Tekijänoikeus on henkisen omaisuuden suoja. Tekijänoikeuslain perusteella teoksiin liittyvät oikeudet kuuluvat työntekijälle, jolta oikeudet voidaan sopimuksella siirtää työnantajalle. Teoksen tehnyt työntekijä voi edellyttää erillisen rahallisen korvauksen maksamista, jos hänen työnsä tuloksena syntyneitä teosta käytetään sellaisessa yhteydessä, johon teosta ei ole alun perin tehty tai tarkoitettu. Tekijänoikeuslain periaatteiden mukaan tekijä voi myös kieltää teoksensa käyttämisen. Tämä voi johtaa siihen, että työsuhteen aikana tehtyä teosta ei voi käyttää työnantaja eikä myöskään työntekijä. Työntekijän mahdollisuutta teokseen liittyvien oikeuksien käyttämiseen rajoittaa työsopimuslaissa oleva kilpailevan toiminnan kieltö.

Kuvattua ristiriitaa ei ole ratkaistu kummassakaan edellä mainitussa laissa. Rakennuspiirustuksen tehnyt työntekijä A ei voi luovuttaa rakennuspiirustuksiin liittyviä oikeuksia yritykselle C, koska A:n oma työnantaja B on työn tulosten omistaja. Myöskään B ei voi luovuttaa oikeuksia C:lle koska työsopimuslaki ja tekijänoikeuslaki vaikenevat tilanteen ratkaisusta. Tämän takia on erittäin tärkeää, että työnantajan (tässä B) ja työntekijän (tässä A) välillä asia hoidetaan sopimusteitse.

2.4 OIKEUKSIEN SIIRTYMINEN AUTOMAATTISESTI LAIN NOJALLA

Peruslähdekohdasta poiketen tekijänoikeuslaissa säännellään kahdesta teoslajista, joiden osalta taloudelliset oikeudet siirtyvät automaattisesti lain nojalla – siis ilman eri sopimista – työntekijältä työnantajalle (ellei päinvastoin ole sovittu). Nämä teoslajit ovat tietokoneohjelma ja tietokanta.

Lain perusteella tekijänoikeuden taloudelliset oikeudet tietokantaan ja tietokoneohjelmaan ja niihin liittyviin teoksiin siirtyvät työnantajalle, jos tietokoneohjelma tai tietokanta on luotu täytettäessä työsuhteesta johtuvia työtehtäviä. Sama koskee vastaavasti virkasuhteessa tehtyjä tietokoneohjelmia ja tietokantoja.

Tietokoneohjelmien osalta käsikirjat ja käyttöoppaat voivat olla lain tarkoittamia ”niihin liittyviä teoksia”.

Tekijänoikeussuojan alaisten tietokantojen osalta on huomattava se, että säännöstä ei sovelleta tietokannan sisältönä oleviin ja sisältöön kuuluviin, esimerkiksi kirjallisiin teoksiin tai valokuviin. Niiden oikeudet on selvitettävä erikseen.

Tekijänoikeuslaissa on myönnetty erityissuojaa sellaiselle tietokannalle, jonka kerääminen tai varmistaminen on vaatinut huomattavaa taloudellista ja/tai henkistä panosta. Tällaisen erityissuojan alaisen tietokannan tai luettelon taloudelliset oikeudet kuuluvat suoraan lain perusteella tietokannan tai luettelon valmistajana olevalle yritykselle.

2.5 OIKEUKSIEN SIIRTYMINEN YRITYKSEN TOIMIALAN EDELLYTTÄMÄSSÄ LAAJUUDESSA

Tekijänoikeus- ja työ sopimuslain välillä on siis edellä mainittu ristiriita. Sopimusta työnantajayrityksen ja työntekijän välillä ei ole aina osattu, muistettu tai halluttu tehdä. Tuomioistuinkäytännössä on kuitenkin kehittynyt tulkinta, jonka mukaan tekijänoikeuksien katsotaan siirtyvän työntekijältä työnantajalle työnantajayrityksen toimialan edellyttämässä laajuudessa, vaikka asiasta ei olisikaan sovittu.

Tälle tuomioistuinten muovaamalle tulkinnalle on ymmärrettävä ja selkeä selitys. Olisi kohtuutonta, ellei työnantajayritys voisi käyttää teoksiin liittyviä oikeuksia hyväksi omassa toiminnassaan, sillä työnantaja on suorittanut rahallisen korvauksen palkan muodossa siitä, että työntekijä tekee teoksia työsuhteensa aikana.

Esimerkkinä voi käyttää rakennussuunniteluun keskittyvää yritystä: työntekijä A:n laatimia rakennussuunnitelmia ja -piirustuksia voidaan käyttää tavanomaisella tavalla yritys B:n toiminnassa sen omalla toimialalla. Tämä tarkoittaa sitä, että työnantajayritys voi myydä rakennuspiirustukset yrityks C:lle mutta yritys B ei voi luovuttaa tekijänoikeuksia piirustuksiin C:lle. Jos kuitenkin työnantajayritys B:n toimialaan eli tavanomaiseen toimintaan kuuluisi myös rakennuspiirustuksiin kuuluvien tekijänoikeuksien luovuttaminen toisille yrityksille, saa B luovuttaa tekijänoikeudet A:n laatimiin piirustuksiin C:lle ilman erillisistä suostumusta ja lupaa A:lta.

Oikeuskäytännön kautta kehittyneessä tulkinnassa tärkeää on se, mikä on työnantajayrityksen toimiala. Liiketoimintafokus saattaa muuttua, uusia tytä- tai osakkuusyhtiöitä voi syntyä ja yrityksen liiketoimintaympäristössä voi tapahtua merkittäviäkin muutoksia. Kun tekijänoikeussuojaa saavan teoksen käyttömahdollisuuksia arvioidaan sen hetken valossa, jolloin teos on tehty, aiheutuu tästä tulkinnallisesti hankalia tilanteita.

Toisena esimerkkinä voi käyttää lehden kustantamiseen keskittyvää yritystä. 1990-luvulla ei ollut tietoa nykyisistä moninaisista julkaisemisen sekä kustantamisen muodoista ja tavoista. Jos artikkelin kirjoittaneen journalistin ja lehden kustantajan kannalta harkitaan, mikä on ollut kustannusyrityksen toimiala vuonna 1990 ja mitä mahdollisuuksia lehtiyrityksellä on käyttää 1990-luvulla otettuja valokuvia tämän päivän sähköisissä tuotteissa ja palveluissa, ei harkinnassa voida tulla muuhun lopputulokseen kuin siihen, että työnantajan toimiala ja toiminta ovat muuttuneet. Tekijänoikeuskysymykset voivat muodostua merkittäväksi esteeksi aineiston uudelleenjulkaisemiselle ja/tai käyttämiseen aiemmin tuntemattomissa palveluissa ja tuotteissa.

2.6 TYÖEHTOSOPIMUSMÄÄRÄYKSET JA TEKIJÄNOIKEUSLAKI

Työehtosopimukset voivat sisältää määräyksiä tekijänoikeusasioista. Taloudelliset oikeudet, jotka liittyvät työsuhteen aikana luotuihin teoksiin, ovat tietyillä toimialoilla niin tärkeitä, että niitä ei ole voitu jättää pelkästään edellä kuvatun ”yrityksen toimialan edellyttämässä laajuudessa” -periaatteen varaan.

Työehtosopimuksessa voidaan määritellä, miten ja missä työnantajayritys voi käyttää teoksiin liittyviä taloudellisia oikeuksia omassa toiminnassaan, miten työnantajan toimesta teoksia voidaan muokata ja miten teoksiin liittyviä oikeuksia voidaan luovuttaa toisille yrityksille niiden omiin julkaisutarkoituksiin.

Tekijänoikeusasioiden järjestäminen työehtosopimuksella on ollut käytännöllinen ratkaisu erityisesti niillä toimialoilla, joilla tehdään merkittävä määrä tekijänoikeuden suojaamaa aineistoa. Kustannusalalla on sovittu tekijänoikeusasioista jo useiden vuosikymmenten ajan.

Työehtosopimusmääräykset tekijänoikeuksista ovat käytössä myös niillä aloilla, joiden piirissä tekijöitä tai esiintyviä taiteilijoita on niin monia, että yksilöllinen sopiminen on hankalaa. Viimeksi mainittu koskee erityisesti televisio- ja muuta audiovisuaalista tuotantoa.

Työehtosopimukset ovat aikaan sidottuja ja niihin sisältyy muitakin määräyksiä kollektiivisen sopimuksen osapuolille tärkeistä asioista (palkka, työaika jne.). Tästä syystä tekijänoikeusasioiden järjestäminen työehtosopimuksella sisältökeskeisillä aloilla ei ole ollut kaikilta osiltaan paras ratkaisu. Toisaalta monissa tilanteissa asiat on ollut pakko ratkaista jollakin tavoin ja kollektiiviset sopimukset ovat olleet käytettävissä olleista keinoista paras ratkaisu. Taloudellisten tekijänoikeuksien luovutuksesta on tavallisesti maksettu korvausta kollektiivisen sopimisen tilanteissa.

Työehtosopimus voi myös mahdollistaa, oikeuttaa tai valtuuttaa paikallisen tekijänoikeussopimuksen tekoon. Kustannusalalla on mahdollista tehdä lehtiyritystason sopimus yrityksen ja toimitusosastoa edustavan luottamusmiehen välillä. Tekijänoikeuksista voidaan tällöin sopia yrityksen toimintaan sopivalla tavalla.

Korvauksia on maksettu näissä paikallisissa sopimuksissa joko koko sopimusjärjestelyn piirissä olleille henkilöille kollektiivisesti, muun muassa käytettäväksi koulutus- tai virkistystoimintaan, tai yksilöllisinä kertaluonteisina ja aineiston käytön mukaisina korvauksina.

2.7 TYÖSOPIMUKSEN MÄÄRÄYKSET JA TEKIJÄNOIKEUSLAKI

Selkein tapa huolehtia tekijänoikeuksien järjestämisestä ja oikeuksien siirtymisestä tai siirtämisestä on yksilöllinen sopimus työnantajayrityksen ja työntekijän välillä.

Kaikkein yksinkertaisinta tämä on silloin, kun solmitaan kokonaan uusi työsuhde. Työsopimuksen määräys esimerkiksi muodossa ”kaikkien tekijänoikeuden taloudellisten oikeuksien siirtyminen työnantajalle työntekijän työsuhteen aikana tekemään ja luomaan aineistoon” on useimmissa tapauksissa riittävä sopimusmääräys.

Työsuhteen ehtojen yksipuolinen muuttaminen – työnantajan tai työntekijän toimesta – ei ole sallittua. Jos työsopimuksen sisältöä halutaan muuttaa lisäämällä edellisessä kappaleessa mainittu määräys, on siihen saatava kummankin sopimusosapuolen suostumus. Työnantaja ei voi yksipuolisesti vaatia, että työntekijän sopimukseen lisätään kyseinen määräys. Mikäli sekä työntekijä että työnantaja ovat yksimielisiä määräyksen lisäämisestä (tai olemassa olevan tekijänoikeuksia koskevan sopimuskohdan muuttamisesta), voidaan olemassa olevaa sopimusta luonnollisesti muuttaa.

Työnantaja voi asettaa yhdeksi työsuhteen ja -sopimuksen solmimisen ehdoksi sen, että tekijänoikeusasioista otetaan selkeä määräys työsopimukseen. Lehden kustantamisen alalla tällaista käytäntöä on noudatettu jo 1990-luvun lopusta lähtien, it-alalla vielä pidempään.

Määräyksen sisällyttäminen työsopimukseen helpottaa työnantajayrityksen mahdollisuutta hyödyntää tekijänoikeussuojaa saavaa aineistoa omassa liiketoiminnassa. Määräys helpottaa aineistoon liittyvien tekijänoikeuksien hallinnointia mahdollistaen samalla muun muassa aineistoon liittyvien käyttöilupien myöntämisen.

→ *Tämän selvityksen taustaorganisaatiot suosittelevat, että kaikki yritykset ottaisivat käyttöön yhdenmukaisen käytännön työsopimukseen lisättävästä tekijänoikeuksien taloudellisten oikeuksien siirtymisestä työnantajalle ilman siitä maksettavaa erillistä korvausta.*

Työnantaja vastaa rahallisen korvauksen suorittamisesta työntekijälle, tarjoaa työn tekemisen mahdollisuuden ja vastaa muutoinkin kaikista työsuhteeseen liittyvistä taloudellisista velvoitteista. Ilman työsuhdetta useat teokset jäisivät tekemättä.

2.8 MALLISOPIMUSLAUSEKE

Seuraavaa mallisopimuslauseketta suositellaan käytettäväksi silloin, kun kyse on työsuhteisista työntekijöistä ja se soveltuu käytettäväksi erityisesti tilanteissa,

- *joissa yritys laatii uuden tai uusii yrityksessä käytettävän työsopimus pohjan,*
- *kun palkataan uusia työntekijöitä ja*
- *jos työntekijöiden kanssa neuvottelujen jälkeen päädytään uusimaan olemassa olevien työsopimusten määräyksiä.*

Mallisopimuslauseke

→ ”Työsuhteen aikana ja sen johdosta tehtyjen sekä luotujen teosten ja muiden tekijänoikeuslaissa tarkoitettujen suojan kohteiden kaikki taloudelliset oikeudet, mukaan lukien muunteluoikeus ja luovutusoikeus toiselle, siirtyvät työnantajalle ja säilyvät tällä työsuhteen päätyttyä ilman eri korvausta.”

Yrityksen tehdessä sopimuksia alihankkijoiden, freelancereiden tai muiden yrityksen ulkopuolisten kumppanien kesken on oikeuksista sovittava tapauskohtaisesti ottaen huomioon kunkin sopijapuolen tarpeet. Nämä sopijakumppanit eivät ole yritykseen työ- vaan sopimussuhteessa.

Kyseinen lain kohta, joka on tällä hetkellä voimassa oleva laki tietokoneohjelmien ja tietokantojen osalta, olisi järjestöjen mukaan omiaan luomaan oikeusvarmuutta ja parantamaan oikeuksien hallinnointia niissä lukemattomissa suomalaisissa yrityksissä, joissa työsuhteen tuloksena tehdään ja luodaan tekijänoikeussuojaa saavia teoksia.

2.9 TYÖNANTAJA- JA YRITYSJÄRJESTÖJEN TAVOITE TEKIJÄNOIKEUSLAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMISEKSI

Elinkeinoelämän lainsäädännöllisenä kehittämistavoitteena on tekijänoikeuslain muuttaminen siten, että lakiin lisättäisiin työsuhdetekijänoikeussäännös. Voimassa olevassa laissa oleva 40 b § toimisi esimerkkinä uudelle säännökselle.

Uuden 40 b §:n tulisi yksinkertaisuudessaan kuulua seuraavasti: ”Jos teos on luotu täytettäessä työsuhteesta johtuvia työtehtäviä, tekijänoikeus teokseen siirtyy työnantajalle. Sama koskee vastaavasti myös virkasuhteessa luotua teosta.”

3. TEKIJÄNOIKEUDEN PERUSTEITA SEKÄ KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA

3.1 TEKIJÄNOIKEUS

TEKIJÄNOIKEUSLAIN 1§

Tekijänoikeus on yleisnimitys tekijänoikeuslain kattamalle oikeudenalalle. Muita vastaavia aineettomia suojamuotoja ovat tavaramerkki-, patenti-, malli- ja hyödyllisyysmallioikeus.

Tekijänoikeuslain mukaan ”sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen, olkoonpa se kaunokirjallinen tai selittävä tai suullinen esitys, sävellys- tai näyttämöteos, elokuvateos, valokuvateos tai muu kuvataiteen teos, rakennustaiteen, taidekäsityön tai taideteollisuuden tuote taikka ilmetköönpä se muulla tavalla. Kirjallisena teoksena pidetään myös karttaa tai muuta selittävää piirustusta tai graafista taikka plastillisesti muotoiltua teosta taikka tietokoneohjelmaa.”

Tekijänoikeus on teoksen tekijälle kuuluva oikeus päättää teokseen kuuluvista oikeuksista. Tekijän yksinomaista oikeutta kaventavat rajoitukset, joita lakiin on sisällytetty yhteiskunnallisten ja käytännöllisten syiden vuoksi.

TEOKSEN NIMI

Saanko antaa omalle teokselleni saman tai samanlaisen nimen, joka on jo olemassa jollakin toisella teoksella, vaikka aiempi teos on julkaistu jo kauan sitten?

→ *Omalle teokselle ei saa ilman suostumusta antaa sellaista nimeä tai käyttää sellaista salanimeä tai nimimerkkiä, joka voisi sekoittaa oman teoksen aikaisemmin julkistettuun teokseen tai sen tekijään (Tekijänoikeuslaki 51 §).*

LOGO JA TEKIJÄNOIKEUSSUOJA

Saako yrityksemme logo tekijänoikeussuojaa, vaikka emme ole rekisteröineet sitä tavaramerkkinä?

→ *Logo voi saada tekijänoikeussuojaa, jos se ylittää teostason. Useissa tapauksissa logo kirjaimineen ja kuvioineen ei saavuta teostasoja. Logon suojaaminen tapahtuu paremmin tavaramerkkisuojalla. Tavaramerkki voi saada suojaa vakiintumisen kautta, vaikka sitä ei olisi-kaan rekisteröity. Logo kannattaa rekisteröidä tavaramerkkinä Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään tavaramerkkirekisteriin. Tällöin suojan olemassaolo on helpompi todistaa.*

REKISTERÖIMÄTÖN TAVARAMERKKI

Miten yrityksemme rekisteröimätön tavaramerkki voi suojata meitä kilpailevan yrityksen epärehellisesti kilpailulta?

→ *Tavaramerkki voi saada suojaa joko rekisteröimättömänä vakiintumisen kautta tai se voi saada tehokkaampaa suojaa rekisteröitynä. Lakiin perustuvat aineettoman suojan muodot voivat suojata yrityksen liiketoimintaa: tekijän-, tavaramerkki-, malli- ja patenttioikeus sekä laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa. Tekijänoikeussuojaan vetoaminen on helppoa, sillä tekijänoikeuden saaminen ei vaadi rekisteröintitoimenpiteitä, vaan suoja syntyy automaattisesti.*

3.2 TEOKSEN TEKIJÄ TAI TEKIJÄT

Tekijänoikeus antaa suojaa sille teokselle, jonka luonnollinen henkilö eli ihminen on luonut. Tekijä on se, joka on luonut teoksen. Tekijää tai sitä, jolle tekijä on siirtänyt oikeutensa, kokonaan tai osittain, kutsutaan oikeudenhaltijaksi.

Teoksella voi olla useita tekijöitä, jolloin heille syntyy tekijänoikeus yhteisesti. Kun teoksessa ei ole selvästi erotettavissa tiettyjä itsenäisiä osia tai osuuksia, joita voitaisiin sellaisinaan pitää omina teoksinaan, tekijänoikeus kuuluu näille osien tai osuuksien tekijöille yhteisesti yhdessä luotuun teokseen.

3.3 SUOJAN SAAMISEN EDELLYTYKSET

ITSENÄINEN JA OMAPERÄINEN TEOS

Teoksen on oltava itsenäinen ja omaperäinen henkisen luomistyön tulos. Itsenäisyydellä tarkoitetaan sitä, että teoksen on erotuttava aiemmista teoksista. Teos ei saa olla toisen teoksen kopio tai jäljitelmä. Omaperäisyys merkitsee sitä, että teoksen on ilmentävä tekijänsä luomistyötä: jos joku muu ryhtyisi vastaavaan teoksen tekemiseen, ei hän voisi päätyä samanlaiseen lopputulokseen.

Teoksen on ylitettävä niin sanottu teoskynnys tai teostaso. Jos teos ylittää teostason, saa sen luoja teokselleen lain tarjoaman suojan. Jos taas teostaso ei ylity, jää se kokonaan vaille tekijänoikeuslain antamaa suojaa. Esimerkkinä on sisustusarkkitehdin suunnitteleman malliston mukaan valmistettu sohvavalusto, jonka korkein oikeus päätti jäävän teos-suojan ulkopuolelle.

Jotkut aineistot, luettelot ja esitykset saavat niin kutsuttua lähioikeussuojaa, joka on osittain heikompi kuin tekijänoikeus. Näitä suojan muotoja käsitellään jäljempänä tässä oppaassa.

Teostason arviointi tehdään yksittäistapauksittain. Tuomioistuinten luoman oikeuskäytännön sekä tekijänoikeusneuvoston lausuntojen perusteella on selvää, että esimerkiksi useimmat kirjalliset aineistot ylittävät teostason. Korkein oikeus ratkaisi vuonna 2005, että kielen oppikirjoihin sisältyneet sanastot ylittivät itsenäisesti arvioiden teoskynnyksen: ne eivät olleet vain mekaanisesti koottuja sanaluetteloita, vaan ne ilmensivät teoksen osana tekijän luovuutta. Kirjallisen teoksen laajuudella tai pituudella ei ole merkitystä teoskynnyksen ylitymisessä: lyhyet runotkin saavat pääsääntöisesti teossuojaa. Arvioinnissa merkitystä on sillä, onko tekemisessä kyse ainoastaan mekaanisesta ja selostavasta tekstistä vailla henkistä luomistyötä.

VERKKOSIVUJEN SAMANKALTAISUUS; OIKEUSKEINOT

Kilpailevan yrityksen verkkosivut ovat samannäköiset kuin yrityksemme sivut. Asiakkaillemme aiheutuu epäselvyyttä tästä samankaltaisuudesta. Voimmeko puuttua tähän asiaan?

→ *Tekijänoikeus ei ulotu ajatuksiin, ideaan, konseptiin tai periaatteisiin, vaan ulkomuotoon. Monilla verkkosivuilla on samankaltaisia teknisiä elementtejä. Eri sivustoja ei välttämättä mielletä toisen yrityksen vastaavien sivujen kopioiksi eli aina kyse ei ole tietoisesta samankaltaisuudesta. Ensimmäiseksi pitää arvioida, ylittävätkö yrityksen sivut teostasoon. Verkkosivujen rakenne saattaa jäädä teostason alle eli ilman tekijänoikeussuojaa. Sitä vastoin sivujen sisältö mukaan lukien kuvat, teksti ja muut vastaavat yksittäiset aineistot saavat useimmissa tapauksissa suojaa teoksina. Näitä kilpailija ei voi käyttää hyväkseen ilman yrityksen suostumusta. Kun teossuoja on selvitetty esim. pyytä-*

mällä lausuntoa tekijänoikeusneuvostosta, voidaan sen jälkeen harkita oikeudellisia keinoja ja vaatia kilpailijaa muuttamaan omat sivunsa. Joissakin tapauksissa voidaan harkita muita oikeudellisia suojakeinoja, kuten tavaramerkki-suojaa tai vilpillisen kilpailun suojaa.

Kaikki luomistyön tulokset eivät saa tekijänoikeussuojaa. Lain säännöksestä ilmenee, mitkä ovat tyypillisimmät suojaa saavat teokset. Lain luettelo ei ole tyhjentävä. Korkein oikeus on vuonna 1988 antamassaan ratkaisussa todennut että suullinen esitys – tapauksessa paikan päällä tapahtunut jalkapallo-ottelun selostus televisiolähetystä varten – sai suojaa.

3.4 TEKIJÄNOIDEUDELLINEN SUOJA

ILMAISUMUODON SUOJA

Tärkeää teossuojan ymmärtämisessä on se, että tekijänoikeus suojaa ilmaisumuotoa. Suojaa saa se

muoto, johon teoksen tekijä on henkisen luomistyönsä saattanut. Esimerkiksi kirjallisessa teoksessa kyse on sanavalinnoista, joita tekijä on käyttänyt, tai valokuvateoksessa niistä kuvakulma-, järjestely- ja valaistusolosuhteista, joihin tekijä on voinut vaikuttaa luomistyöllään.

TEKIJÄNOIKEUS, ASIAKASTIEDOT JA KILPAILU

Luulen, että yrityksemme työntekijä on siirtymässä toisen yrityksen palvelukseen. Meillä on sopimus, jossa hänen kaikki tekijänoikutensa työsuhteen aikana tehtyyn aineistoon siirtyvät meille. Estäkö tämä sopimus – ja meille siirtyneet tekijänoikeudet – työntekijää viemästä yrityksemme asiakastietoja ja muita vastaavia tietoja toiseen yritykseen?

→ *Sopimus tekijänoikeuksien kuulumisesta yritykselle työsuhteen aikana ja sen jälkeen ei estä asiakas- ja muiden vastaavien tietojen viemistä pois yrityksestä. Tämä johtuu siitä, että tekijänoikeus ei suojaa tietoja, faktoja, tietotaitoa tai työntekijän henkisiä ominaisuuksia, kuten know-howta. Luettavassa muodossa oleva, esimerkiksi asiakasrekisteri, joka on tietokantana tai luettelona, saa suojaa tekijänoikeuslain nojalla ja sen hyödyntäminen työntekijän toimesta uudessa työ- tai toimipaikassa voidaan ehkä estää tekijänoikeuslain nojalla. Sopimusmääräys tekijänoikeuksien automaattisesta siirtymisestä sekä kilpailukiello- ja salassapitovelvollisuudesta, jotka on kirjattu työ-sopimukseen, pystyy tehokkaimmin estämään asiakas- ja muiden arvokaiden tietojen viemisen kilpailijalle työntekijän siirtymisen yhteydessä.*

3.5 KAIKKEA EI VOI SUOJATA

EI SUOJAA TIEDOILLE

Tekijänoikeus ei suojaa ideoita, periaatteita, tietoa, aiheita tai teemoja. Kuka tahansa saa kirjoittaa kirjan aiheesta kuin samasta teemasta jo aiemmin kirjoittanut kirjailija. Samasta uutisesta saa kirjoittaa artikkelin tai jutun käyttäen samoja tietoja tai faktoja, joita samasta aiheesta kirjoittanut toimittaja on käyttänyt. Tekijänoikeus ei ole tiedon, aiheiden tai teemojen suoja. Suoja kohdistuu kirjallisen teoksen osalta kirjalliseen muotoiluun eli niihin valintoihin, joita tekijä on käyttänyt luodessaan oman teoksensa.

VERKOSSA OLEVAN (VAPAAN) AINEISTON KÄYTTÖ

Yrityksemme työntekijä tekee usein erilaisia yhteenvetoja artikkeleista ja vastaavista lähdemateriaaleista. Tätä aineistoa on paljon saatavilla internetissä. Saahan sitä käyttää ihan vapaasti, koska se on kaikkien saatavilla verkossa?

→ *Tekijänoikeus on voimassa verkossa. Aineiston osalta ei voi olettaa, että tekijä olisi luopunut tekijänoikeudestaan, vaikka aineisto olisi esimerkiksi vapaasti luettavissa ja/tai linkitettävissä. Toisen artikkelien ja muiden aineistojen käyttäminen edellyttää luvan tai suostumuksen hankkimista, ellei tilanteeseen sovellu esimerkiksi tekijänoikeuslain lainausoikeutta koskeva säännös. Tietoja, tosiasioita ja informaatiota saa käyttää vapaasti hyväksi; tekijänoikeussuoja ei ulotu niihin.*

LAIT, ASETUKSET JA TEKIJÄNOIKEUS

Voinko vapaasti käyttää lainauksia ja osia laeista tai muista säädöksistä? Onko niihin jollakin tekijänoikeus ja keneltä tässä tapauksessa pitäisi kysyä lupa aineiston käyttämiseen?

→ *Lakeihin, asetuksiin sekä viranomaisten päätöksiin tai lausumiin tai näiden käännöksiin ei ole tekijänoikeutta (tekijänoikeuslain 9 §). Lakeja ja muita viranomaisen virallisia aineistoja saa siten käyttää vapaasti hyväksi.*

3.6 SYNTYY AUTOMAATTISESTI

Tekijänoikeus syntyy tekijälle automaattisesti, kun teos on luotu tai tehty. Myös luonnosvaiheessa oleva tai keskeneräinen teos voi saada suoja. Korkein oikeus on todennut vuonna 1988 antamassaan ratkaisussa mainoksen luonnoksen ylittävän teoskynnyksen, koska mainoskampanjaa suunniteltaessa syntyneelle idealle oli annettu itsenäinen ja omaperäinen muoto. Useimmissa tapauksissa ei ole epäselvyyttä, milloin teos on syntynyt.

3.7 EI REKISTERÖINTIÄ

Tekijänoikeutta ei tarvitse eikä voi rekisteröidä. Suomessa ei ole olemassa rekisteriä tai luetteloa, josta selviäisivät suoja saavat teokset. Tässä mielessä automaattinen tekijänoikeussuoja eroaa esimerkiksi patenteille myönnettävästä oikeudellisesta suojasta. Patenttisuoja vahvistetaan vasta viranomaisen toimesta patenttiedellytysten tutkimisen ja mahdollisten patenttiväitteiden jälkeen.

3.8 COPYRIGHT-MERKKI

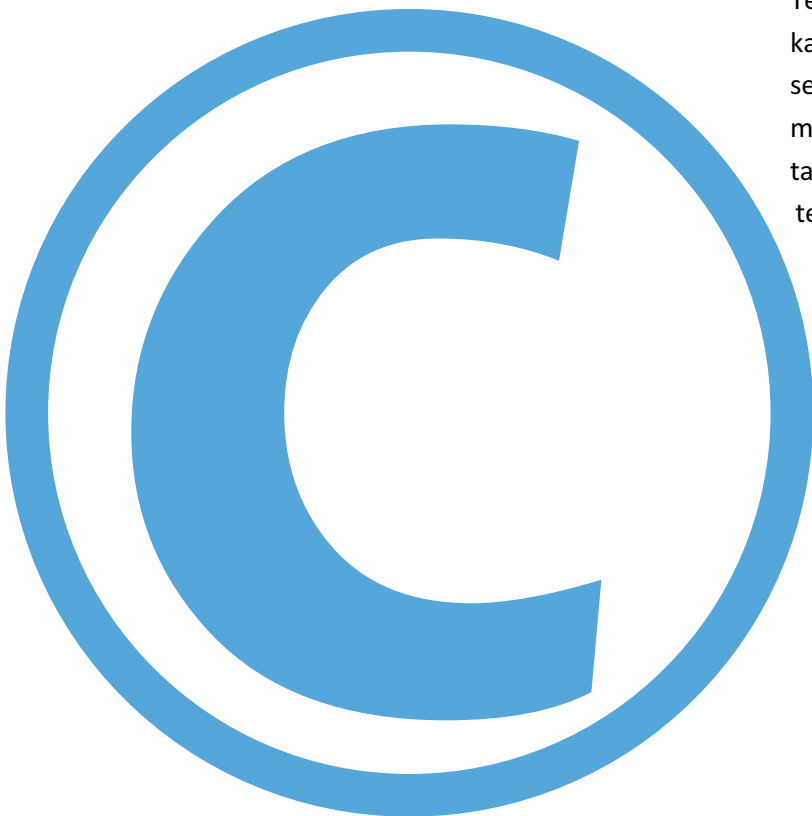
©-MERKILLÄ EI OIKEUDELLISTA MERKITYSTÄ

© -merkin ("copyright") käyttämisellä ei ole oikeudellista merkitystä tekijänoikeussuojan kannalta Suomessa. Mikään ei estä tekijänoikeuden haltijaa ilmaisemasta teoksensa yhteydessä ©-merkillä, että hän haluaa pitää kiinni tekijänoikeudestaan ja edellyttää muiden kunnioittavan hänen oikeuksiaan teokseen.

PALVELUKONSEPTI; SUOJA JA ©-MERKKI

Minulla on idea tietystä palvelukonseptista, johon tulisi liittyä myös muutamia konseptia tukevia tuotteita. Voinko suojata näitä tekijänoikeudella? Riittääkö, että lisään ©-merkin tuotteiden ohkeen?

→ *Palvelukonsepti kirjallisessa, visuaalisessa tai muussa vastaavassa muodossa voi saada suojaa tekijänoikeuslaissa tarkoitettuna teoksena. ©-merkin lisäämisellä ei ole merkitystä tekijänoikeussuojan kannalta. Tuotteet voivat*

saada myös teossuojaa. Normaalisti fyysisten tuotteiden teossuoja on korkeammalla tuotteen käytännöllisen ja toiminnallisen luonteen vuoksi. Tavallisesti erilaisten tuotteiden suoja muotona onkin joko mallioikeussuoja tai joissakin tapauksissa tavaramerkki- tai patenttisuoja.

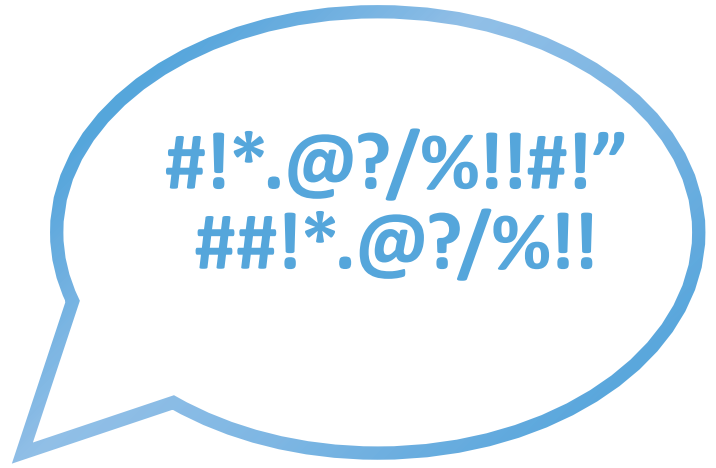
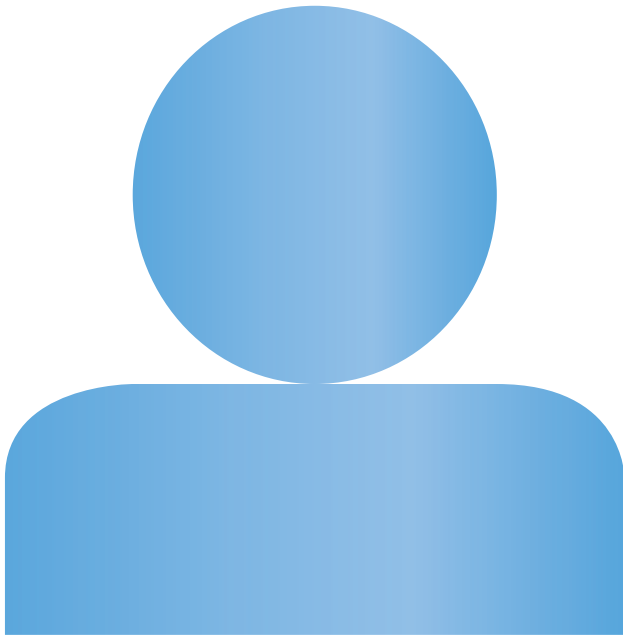
3.9 VOIMASSAOLO

Tekijänoikeus on voimassa rajoitetun ajan. Teokset saavat suojaa tekijän eliniän ja siitä seuraavat seitsemänkymmentä vuotta. Tekijän kuoltua tekijänoikeudet siirtyvät joko perillisille tai puolisolle. Ne voivat siirtyä myös testamentin perusteella testamentinsaajalle. Perillisistä tai testamentinsaajista tulee oikeudenhaltijoita tekijän sijaan. He hallinnoivat oikeuksia seitsemänkymmentä vuotta tekijän kuoleman jälkeen.

3.10 MUITA KESKEISIÄ PERIAATTEITA TEKIJÄNOIKEUDESTA

OMISTUSOIKEUS

Tekijänoikeus on eri asia kuin omistusoikeus. Vaikka yrityksellä olisi omistusoikeus maalaukseen ja se olisi yrityksen hallussa yrityksen tiloissa, ei tämä merkitse sitä, että omistaja voisi määrätä kyseiseen tauluun liittyvistä tekijänoikeuksista ilman taulun tekijän suostumusta. Ilman tekijän suostumusta maalauksesta ei esimerkiksi saa tehdä kopioita tai antaa lupaa teoksen sisällyttämiseksi taidekirjaan. Tekijänoikeus ei toisaalta estä omistajaa tuhoamasta tai hävittämästä teosta.

SANANVAPAAUS

Tekijänoikeus on eri asia kuin sananvapaus. Tekijänoikeuslaki ei rajoita jokaiselle kuuluvaa sanan- ja ilmaisunvapautta. Kirjallisen teoksen tekijä ei voi estää toista henkilöä käyttämästä hyväkseen teokseen kuuluvia tietoja ja muuta informaatiota tämän omassa kirjallisessa teoksessa tai arvostelussa tai kritiikissä.

TAITEELLISUUS JA LAATU

Tekijänoikeussuojan saamisen kannalta teoksen taiteellisella tai laadullisella arvioinnilla ei ole merkitystä. Huono teos saa samaa suojaa kuin hyvä teos. Teoksen tekemiseen käytetyllä ajalla ei myöskään ole merkitystä suojan kannalta.

3.11 TEOKSIIN JA TEKIJÄÄN LIITTYVÄT OIKEUDET

TALOUDELLISET OIKEUDET

Tekijälle eli teoksen tehneelle ihmiselle kuuluu teokseen taloudellisia oikeuksia. Lain mukaan ”tekijänoikeus tuottaa, jäljempänä säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttumattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.” (Tekijänoikeuslaki 2 §).

VERKOSSA OLEVA AINEISTO; TARVITAANKO LUPAA?

Haluaisin käyttää verkossa saatavilla olevia kuvia, taulukoita ja muita graafisia esityksiä omassa luentoesityksessäni. Voihan verkossa olevia materiaaleja käyttää vapaasti hyväksi ilman rajoituksia?

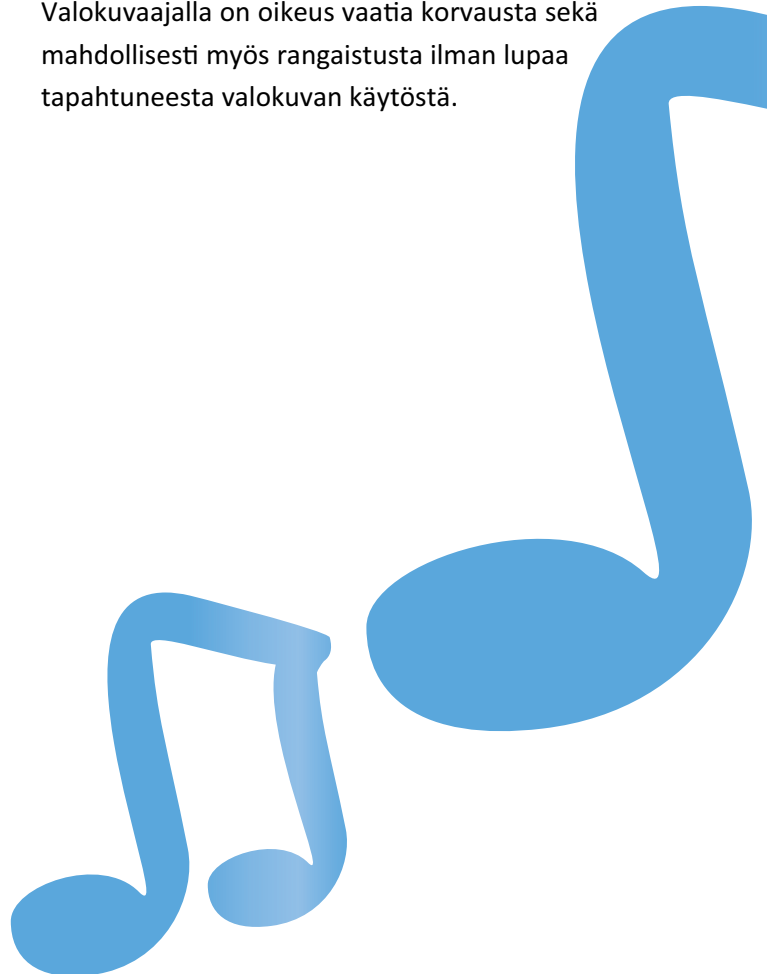
→ *Esitelmän pitämisen yhteydessä suojan kohteina olevia kuvia tai muita vastaavia aineistoja saatetaan yleisön saataville. Kyse on siten tekijänoikeuden taloudellisista oikeuksista. Tekijänoikeuslain säännökset pätevät verkossa. Usein kuvia ja muuta suojattua aineistoa laitetaan verkkoon saataville siinä tarkoituksessa, että ne ovat vapaasti kaikkien käytettävissä. Tätä ei kuitenkaan voi pitää lähtökohtaisena oletuksena, vaan verkosta kopioitujen kuvien käytössä on aina muistettava, että luvan hankkiminen etukäteen on varmin tapa välttyä ongelmilta jälkikäteen. Joidenkin kuvien tai palvelujen yhteyteen on liitetty erilaisia käyttöoikeusehtoja, joista voi saada selvyden aineiston käytön sallittavuudelle (esim. Creative Commons -lisenssi, Flickr-palvelun käyttöoikeusehdot jne.).*

Taloudelliset oikeudet käsittävät monia tapoja ja keinoja, joilla teosta voidaan käyttää tekijän tai oikeudenhaltijan toimesta hyväksi. Näitä ovat muun muassa teoksen kaikenlainen analoginen ja digitaalinen kopioiminen ja monistaminen, muuttaminen, yhdisteleminen ja toimittaminen yleisön saataville esimerkiksi tietoverkon välityksellä tai esittämällä teos julkisesti vaikkapa radion kautta.

Korkein oikeus on esimerkiksi vuonna 2002 antamassaan ennakkopäätöksessä tulkinnut taloudellisen oikeuden laajuutta siten, että taksissa radion auki pitäminen merkitsee musiikin julkista esittämistä.

Tekijällä on oikeus päättää kaikista teoksen käyttämisen ja hyödyntämisen tavoista sekä muodoista. Tätä oikeutta rajoittaa esimerkiksi jokaisen yksityisen henkilön mahdollisuus tehdä muutama kopio teoksesta henkilökohtaista käyttöä varten. Jokainen yksityinen henkilö saa siten valokopioida itselleen kopion julkaistusta teoksesta. Taloudellisten oikeuksien laajuus eli tekijän määräysvalta teokseen kuuluvista käyttötavoista muodostuukin yllä mainitun lain määräyksen ja yksinoikeuden rajoitusten yhdistelmästä.

Taloudelliset oikeudet eivät tarkoita vain tekijän mahdollisuutta määrätä kaikista teoksen hyödyntämistavoista, -keinoista ja -muodoista, vaan myös oikeutta kieltää teoksen käyttö. Jos valokuva on sijoitettu yrityksen verkkosivuille tai julkaisuun ilman valokuvaajan lupaa, on hänellä oikeus vaatia, että valokuva poistetaan verkosta tai julkaisusta. Valokuvaajalla on oikeus vaatia korvausta sekä mahdollisesti myös rangaistusta ilman lupaa tapahtuneesta valokuvan käytöstä.

TEKIJÄNOIKEUS JA SOSIAALINEN MEDIA

Yrityksellämme on Facebook-sivusto. Joudumme valvomaan sitä, mitä sinne laitetaan sivun käyttäjien ja tykkääjien toimesta, esimerkiksi musiikkia, valokuvia, linkkejä ja muuta aineistoa?

→ Sosiaalinen media tuo mukanaan uusia tapoja välittää ja tuoda yleisön saataville tekijän- ja lähioikeuden suojaamaa aineistoa. Tekijänoikeuslain säännökset pätevät näissäkin palveluissa. Yrityksen Facebook- tai vastaavista sivustoista vastaavien henkilöiden tulee tarkistaa säännönmukaisesti, mitä aineistoa sivuilla on ja mitä aineistoa sivustojen käyttäjät ja tykkääjät sinne linkittävät tai tuovat. Jos jonkin aineiston osalta on epäilyksiä esimerkiksi sen lähteestä, laillisuudesta tai tekijänoikeuden loukkaavuudesta, pitää se poistaa.

ELOKUVIEN ESITTÄMINEN ASIAKKAILLE

Jos yrityksemme ostaa dvd-levyjä, joita näytetään asiakastilaisuuksissa, eihän tähän tarvitse hankkia keneltäkään lupaa?

→ Teoskappaleen luovuttamiseen, tässä tapauksessa dvd-levyihin, ei sisälly tekijänoikeuden luovutusta. Näin ollen yrityksellänne ei ole oikeutta dvd-levyjen näyttämiseen ilman lupaa. Luvan saa tarvittaessa dvd-levyjen oikeudenhaltijoita edustavalta yritykseltä tai tekijänoikeusjärjestöltä.

3.12 OIKEUKSIEN SIIRTO

SIIRTÄMINEN SOPIMUKSELLA

Tekijänoikeuden haltija voi siirtää kaikki tai osan taloudellisista tekijänoikeuksistaan toiselle. Oikeuksia voidaan ”viipaloida” tekijän haluamalla tavalla. Tekijänoikeuslaki ei sisällä määräyksiä, jotka estäisivät oikeuksista sopimista.

Oikeuksien siirto tai siirtäminen tapahtuu sopimuksella, joka voi olla joko kirjallinen tai suullinen. Eri-tyistä määrämuotoa ei tarvita, vaan vapaamuotoisenkin sopiminen on sallittua.

Kirjallinen sopiminen on aina suositeltavaa. Tekijänoikeuden taloudellisten oikeuksien siirrosta tai siirtymisestä voidaan maksaa rahallinen korvaus tai se voi olla vastikkeeton.

SUULLINEN TAI KIRJALLINEN SOPIMUS

Onko suullinen sopimus tekijänoikeuksista yhtä pätevä kuin kirjallinen sopimus? Onko kirjallisle sopimukselle olemassa jotakin tiettyä muotoa, jota sopimisessa pitäisi noudattaa?

→ *Tekijänoikeudesta voidaan sopia suullisesti tai kirjallisesti. Lakiin ei sisälly vaatimuksia sopimuksen muodon noudattamisesta. Kirjallinen ja suullinen sopimus ovat yhtä päteviä. Todistusongelmien ja erimielisyyksien välttämiseksi kirjallisessa muodossa tehty sopimus on suositeltavampi tapa sopia asioista.*

SOPIMUS ALIHANKKIJANA TAI SOPIMUSKUMPPANINA OLEVAN YRITYKSEN KANSSA TEKIJÄNOIKEUKSISTA

Millainen sopimus meidän on tehtävä tekijänoikeuksista toisen yrityksen kanssa, joka tuottaa meille aineistoa verkkosivuille ja muissa vastaavissa yhteyksissä käytettäväksi?

→ *Kirjallinen sopimus, jossa todetaan, mitä taloudellisia oikeuksia teille siirretään kyseisellä sopimuksella. Vähintäänkin on sovittava siitä, että teillä on tekijänoikeuksien käyttäjänä oikeus saattaa teoksia ja muuta aineistoa yleisön saataville erilaisin tavoin (painettu ja sähköinen viestintä), sekä oikeus muokata aineistoa hyvän tavan mukaisesti ja käyttötarpeiden edellyttämällä tavalla.*

3.13 TYÖSUHDE, TEKIJÄNOIKEUS JA LUVALLINEN KÄYTTÖ

TYÖNANTAJAN JA TYÖNTEKIJÄN VÄLINEN SOPIMUS

Työsuhteen aikana luodun suojatun aineiston taloudellisten oikeuksien siirrossa tai siirtymisessä on kyse sopimisesta työnantajan ja työntekijän välillä. Tekijänoikeudet kuuluvat lain perusteella teoksen luoneelle työntekijälle. Vaikka oikeuskäytännön vahvistamien periaatteiden mukaan työsuhteen aikana luotuihin teoksiin kuuluvat oikeudet ovatkin työnantajan käytettävissä normaalin ja tavanomaisen käytön edellyttämässä laajuudessa, on asiasta sopiminen kirjallisella sopimuksella – työehto-, paikallisella tai yksilöllisellä työ sopimuksella – aina varmin ja paras ratkaisu.

TEKIJÄNOIKEUKSISTA SOPIMINEN TYÖSUHTEEN ALUSSA

Yritykseemme palkattava työntekijä väittää, että emme voisi sisällyttää lausetta ”kaikki tekijänoikeudet työsuhteen johdosta luotuihin aineistoon siirtyvät työnantajalle” hänen työ sopimukseensa. Meidän mielestämme näin voidaan sopia. Mikä on tekijänoikeuslain tulkinta asiasta?

Palkattaessa uutta henkilöä työsuhteeseen voidaan tekijänoikeuksien siirtymisestä ottaa määräys työ sopimukseen. Tekijänoikeuden siirtyminen työnantajan ehdottamalla tavalla on yksi työsuhteen solmimisen ehdoista, josta voidaan osapuolten välillä sopia vapaasti sekä sen yksityiskohdista myös neuvotella.

TYÖEHTOSOPIMUS JA TEKIJÄNOIKEUS

Yrityksemme noudattaa alallamme voimassa olevaa työehtosopimusta. Siinä on määräyksiä myös tekijänoikeusasioista. Joudummeko noudattamaan työehtosopimuksen määräyksiä vai voimmeko solmia työehtosopimuksesta poikkeavasti asioista suoraan työntekijän/työntekijöiden välillä?

→ Harvojen toimialojen työehtosopimuksissa on määräyksiä tekijänoikeusasioista. Työnantaja ja työntekijöitä edustavat järjestöt ovat sopineet omia alojaan sitovasti keskeisistä tekijänoikeuksiin liittyvistä asioista. Usein sopimuksen kohteena on oikeuksien siirtäminen tai siirtyminen työntekijöiltä työnantajille kattavammin kuin mitä tekijänoikeuslaki ja muodostuneet

käytännöt osoittavat. Työehtosopimuksesta poikkeaminen riippuu siitä, miten alan työehtosopimus on kirjoitettu. Jotkut sopimukset sallivat poikkeamisen yleissitovasta työehtosopimuksesta, jotkut eivät. Esimerkiksi kustannusalan ja journalistien välisessä työehtosopimuksessa sallitaan konsernitasoisten ja yritys kohtaisten (paikallisten) sopimusten solminen.

TYÖNTEKIJÖIDEN OTTAMIEN KUVIEN KÄYTTÖ MARKKINOINNISSA JA TIEDOTTAMISESSA

Mitä on huomioitava käytettäessä kuvia yrityksemme markkinoinnissa ja myynninedistämisessä tai tiedottamisessa?

→ Ensin on arvioitava se, ovatko kuvat yrityksen omien työntekijöiden ottamia tai tekemiä. Jos ne ovat, silloin on selvitettävä, onko yrityksellä riittävät, sopimukseen perustuvat oikeudet käyttää kuvia markkinointi-, myynti- ja tiedotustarkoituksiin. Vaikka nimenomaista sopimusta ei olisikaan olemassa niiden työntekijöiden osalta, joiden toimenkuvaan kuuluu kuvien tekeminen ja ottaminen, olettamana on, että työnantaja saa käyttää kuvia omassa toiminnassaan. Toiseksi, mikäli kuvia on hankittu ulkopuolisilta tai lähteistä, joissa käyttöoikeudet eivät ole yksiselitteisiä, sopimukseen ja käyttöoikeusehtoihin tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta yritys ei syyllisty tekijän- tai lähioikeuden loukkauksiin.

LUVAN KYSYMINEN; OMA TYÖNTEKIJÄ, ASIAKAS, KUVATOIMISTO

Onko luvan kysymisen ja mahdollisen korvauksen maksamisen kannalta merkitystä sillä, onko kuvan ottanut työntekijämme, yrityksen asiakas, kuvatoimisto tai muu yrityksemme ulkopuolinen henkilö tai yritys?

→ *Normaalissa tapauksessa omalle työntekijälle ei tarvitse maksaa korvausta eikä kysyä lupaa kuvan käyttämiselle. Tämä pätee niissä tilanteissa, joissa työntekijän työtehtäviin kuuluu kuvien ottaminen tai tekeminen ja kuvia käytetään yrityksen omassa toiminnassa. Olettamana on se, että omilta työntekijöiltä lupaa ei tarvitse kysyä eikä maksaa korvausta. Olettama on käänteinen silloin, kun kyse on yrityksen asiakkaasta, kuvatoimistosta tai muusta yrityksen ulkopuolisesta henkilöstä tai yrityksestä. Lupa on aina kysyttävä – etukäteen – ja sovittava mahdollisesta kuvan käytöstä maksettavasta korvauksesta.*

SOSIAALINEN MEDIA JA TYÖNANTAJAN OIKEUS AINEISTOON

Voimmeko rajoittaa yrityksemme työntekijöitä laittamasta työssään tekemiä aineistoja kuten kuvia tai tekstejä erilaisiin sosiaalisen median palveluihin?

→ *Kyse on siitä, kenellä on tekijänoikeus aineistoon ja missä tehtävässä tai ominaisuudessa suojaava aineisto on tehty. Työsuhteeseen liittyvien velvollisuuksien ulkopuolella tehtyyn aineistoon työnantajalla ei ole määräysvaltaa. Kun aineisto on luotu tai tehty työsuhteesta johtuvia velvollisuuksia täytettäessä, työntekijä ei saa ilman työnantajan lupaa laittaa aineistoja edes sosiaalisen median palveluihin. Useiden yritysten intressissä on kuitenkin työntekijöiden aineistojen mahdollisimman laaja jakelu*

ja saatavuus. Tällaisissa yrityksissä tulisi laatia selkeät pelisäännöt työntekijöiden aineistojen käytölle ja verkkokäyttäjätymiselle sosiaalisessa mediassa.

3.14 MORAALISET OIKEUDET

Isyysoikeus merkitsee sitä, että tekijän nimi on ilmoitettava teoksen yhteydessä hyvän tavan mukaisesti. Kunnioittamisoikeus taas merkitsee sitä, että teosta ei saa muuttaa tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa loukkaavalla tavalla. Nämä oikeudet ovat alkuperäiselle tekijälle eli ihmiselle kuuluvia oikeuksia, joita ei voi luovuttaa sopimuksin toiselle.

Käytännössä isyysoikeus on näistä kahdesta näkyvämpi. Kirjallisten aineistojen, taulujen, musiikin, elokuvan, valokuvien ja muidenkin teoslajien yhteydessä ilmoitetaan tekijän tai tekijöiden nimi. Se, mihin tekijän nimi sijoitetaan teoksen yhteydessä, vaihtelee kunkin alan käytännön mukaan. Kirjallisen alan tapa merkitä teoksen tekijä tai tekijät on aivan erilainen kuin esimerkiksi mainosalan käytäntö.

3.15 TEKIJÄNOIKEUDEN LÄHIOIKEUDET

LÄHIOIKEUKSIA

Tekijänoikeuslakiin ja -järjestelmään kuuluvat myös lähioikeudet. Nämä ovat oikeuksia, joiden voimassaoloaika on lyhyempi kuin varsinaisten tekijänoikeuksien. Lähioikeuksien haltijoille ei kuulu moraalisia oikeuksia samalla tavoin kuin tekijänoikeuden haltijoille.

Lähioikeuksia ovat muun muassa esiintyville taiteilijoille kuuluvat oikeudet, äänitetuottajan oikeus, kuvataallenteen tuottajan oikeus, luettelon valmistajan oikeus, radio- ja televisioy yrityksille kuuluva oikeus lähetykseen sekä valokuvaajan oikeus.

Arkipäivän tilanteissa lähioikeuksien kanssa joutuvat tekemisiin yrittäjät, jotka käyttävät liiketoiminnassaan äänitemusiikkia. Gramex ry myöntää luvan, korvausta vastaan, suomalaisten ja ulkomaisten esiintyvien taiteilijoiden ja äänitetuottajien puolesta äänitemusiikin käyttämiseen esimerkiksi ravintoloissa ja partureissa. Radion auki pitäminen liiketiloissa on tässä tarkoitettua äänitemusiikin käyttämistä.

Valokuvaajan oikeus on lähioikeus, johon kuvia käyttävät yritykset joutuvat kiinnittämään huomiota omissa julkaisuissaan ja muussa viestinnässään.

TEKIJÄNOIKEUDEN HYVITYSMAKSU

Mitä tarkoittaa hyvitysmaksu ja miksi ja miten sitä pitää maksaa?

→ *Tekijänoikeuslain mukaan jokainen saa valmistaa muutaman kappaleen julkistetusta teoksesta omaa käyttöään varten. Tämä mah-*

dollisuus koskee sekä analogisia että digitaalisia teoksia. Kun tämä mahdollisuus on suotu yksityisille henkilöille, tekijöille aiheutuvaa menetystä yksityisestä kopioinnista kompensoidaan hyvitysmaksulla. Suomessa hyvitysmaksun piiriin kuuluvista laitteista ja maksun suuruudesta päättää valtioneuvosto. Hyvitysmaksu koskee niitä laitteita, joita käytetään merkittävässä määrin yksityiseen kopiointiin. Sellaisia ovat mm. tyhjät cd- ja dvd-levyt, kovalevylliset digisovittimet ja videotallentimet.

TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖT: GRAMEX JA TEOSTO

Miksi kampaamoalan yrityksenä joudun maksamaan tekijänoikeusmaksuja sekä Teostolle että Gramexille?

→ *Teosto edustaa säveltäjiä, sanoittajia, sovittajia ja musiikin kustantajia. Gramex edustaa muusikkoja ja äänituottajia. Järjestöt edustavat eri kotimaisia ja ulkomaisia oikeudenhaltijoita. Ne ovat molemmat oikeutettuja sekä valtuutettuja solmimaan sopimuksen musiikin käytöstä esimerkiksi kampaamoalan yrityksen tiloissa.*

TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖT; TILOJEN TARKASTAMINEN

Voiko Gramexin tarkastaja tulla yritykseeni tarkastamaan esimerkiksi musiikkilaitteitani, joilla soitamme taustamusiikkia asiakkaidemme viihtyvyyden lisäämiseksi?

→ *Gramex edustaa suomalaisia ja ulkomaisia muusikkoja ja äänitetuottajia eli tiettyjä musiikin oikeudenhaltijoita. Teosto edustaa kotimaisia ja ulkomaisia sanoittajia, säveltäjiä, sovittajia ja musiikin kustantajia. Gramexilla ja Teostolla on valtuutustensa nojalla oikeus vaatia, että musiikin käyttäjäasiakkailla ovat lupa-asiat kunnossa. Jos musiikin käyttö jatkuu*

yrityksessä ilman lupaa eikä yritys ole halukas maksamaan, voivat kyseiset järjestöt haastaa yrityksen oikeuteen tekijän- ja/tai lähioikeuden loukkauksesta. Kummankaan järjestön tarkastajilla ei ole lakiin perustuvaa oikeutta tarkastaa musiikkilaitteita tai esimerkiksi kiintolevyä, jolla olisi musiikkiedostoja.

3.16 TEKIJÄNOIKEUDEN YKSINOIKEUDEN RAJOITUKSET

RAJOITUSSÄÄNNÖKSET

Tekijälle tai oikeudenhaltijalle kuuluvaa yksinoikeutta kaventavat laissa määritellyt rajoitussäännökset. Niitä sovelletaan sekä varsinaisiin tekijänoikeuksiin että lähioikeuksiin.

Kun tekijän- tai lähioikeutta koskeva rajoitussäännös soveltuu, ei tekijältä tai oikeudenhaltijalta tarvitse kysyä lupaa eikä hänelle tarvitse maksaa korvausta teoksen käyttämisestä. Pakkolisenssisäännösten perusteella oikeudenhaltijalta tai häntä edustavalta

tekijänoikeusjärjestöltä ei tarvitse kysyä lupaa, mutta käytöstä on maksettava kuitenkin korvaus.

Rajoitussäännöksiä on sisällytetty lakiin sekä yhteiskunnallisten että käytännöllisten syiden vuoksi. Ensimmäisestä voi mainita esimerkkinä oikeus sitaattien eli lainausten tekemiseen julkistetusta teoksesta. Toisesta puolestaan esimerkkinä on mahdollisuus muuttaa rakennusta tai käyttötaiteen esinettä, jos teknilliset ja tarkoituksenmukaisuussyyt sitä vaativat.

JULKISELLA PAIKALLA OLEVA PATSAS; VALOKUVAN KÄYTTÖ

Haluaisimme käyttää yrityksemme verkkosivuilla tai esitteessä tai mainoksessa tai muussa vastaavassa yhteydessä julkisella paikalla olevan patsaan valokuvaa. Voiko patsaan kuvata ja julkaista mainituissa yhteyksissä?

→ *Taideteoksen kuvaaminen on sallittua, jos teos on pysyvästi sijoitettu julkiselle paikalle tai sen välittömään läheisyyteen. Jos taideteos on kuvan pääaihe, kuvaa ei saa käyttää ansiotarkoituksessa (tekijänoikeuslaki 25 a §). Näin ollen patsaan kuvaaminen ja kuvan käyttö on lähtökohtaisesti sallittua. Ratkaisevaa on se, missä yhteydessä kuvaa käytetään. Jos kuvaa käytetään esitteessä tai mainoksessa, olettamana on se, että kuvaa ei saa käyttää ilman asianmukaista etukäteistä lupaa. Näissä yhteyksissä aineistolla on välitön tai välillinen kaupallinen tarkoitus.*

PATSAS TAI TAIDETEOS ULKONA; KUVAN PÄÄ- AIHE

Olemme julkaisemassa kirjaa kuuluisista suomalaisista patsaista, jotka sijaitsevat pääsääntöisesti ulkona? Tarvitsemmeko luvan patsaiden kuvien kuvaamiseen ja julkaisemiseen kirjassa? Jos tarvitsemme luvan, mistä sen voi saada?

→ Taideteoksen kuten patsaan kuvaaminen on sallittua, jos patsas on pysyvästi sijoitettu julkiselle paikalle tai sen välittömään läheisyyteen. Jos taideteos on kuvan pääaihe, kuvaa ei saa käyttää ansiotarkoituksessa. Rakennuksen saa vapaasti kuvata (tekijänoikeuslaki 25 a §). Jos kuvien pääaiheina ovat patsaat ja kirja julkaistaan myyntitarkoituksessa, tulee patsaiden oikeudenhaltijoilta saada suostumus julkaisemiseen. Tekijänoikeusjärjestö Kuvasto ry neuvoo ja myöntää lupia tällaisia teosten käyttö-tarkoituksia varten.

JULKISELLA PAIKALLA OLEVA TAIDETEOS; VALOKUVAN KÄYTTÖ

Onko julkiselle paikalle sijoitetun muun taideteoksen kuvaaminen ja julkaiseminen mahdollista ja jos ei ole, mitä kuvan käyttämisestä voi seurata?

→ Taideteoksen kuvaaminen on sallittua, jos teos on pysyvästi sijoitettu julkiselle paikalle tai sen välittömään läheisyyteen. Jos taideteos on kuvan pääaihe, kuvaa ei saa käyttää ansiotarkoituksessa (tekijänoikeuslaki 25 a §). Näin ollen taideteoksen kuvaaminen ja kuvan käyttö on lähtökohtaisesti sallittua. Ratkaisevaa on se, missä yhteydessä ja miten kuvaa käytetään. Kuvaa ei saa käyttää välittömässä tai välillisessä ansiotarkoituksessa. Postikortin tekeminen ku-

vasta, jonka pääaihe on patsas tai muu taideteos, ei ole sallittua ilman asianmukaista lupaa. Toisaalta kuvan käyttäminen uutisoinnissa ja vastaavassa raportoinnissa on aina sallittua. Lain vastaisesta käytöstä seuraa hyvitysmaksuvelvollisuus sekä mahdollisesti muu korvausvelvollisuus ja rangaistus.

JULKINEN RAKENNUS; VALOKUVAN KÄYTTÖ

Onko julkisen rakennuksen kuvaaminen ja julkaiseminen sallittua?

→ Rakennuksen saa vapaasti kuvata (tekijänoikeuslaki 25 a §). Tämä merkitsee sitä, että rakennuksesta otettua kuvaa saa vapaasti käyttää hyväkseen. Kuvausmahdollisuus koskee sekä julkisia että yksityisiä rakennuksia. Muu lainsäädäntö saattaa estää yksityisten rakennusten kuvaamisen.

TEOS FILMIMATERIAALIN TAUSTALLA

Kun teemme yrityksellemme esittelymateriaalia, filmimateriaalin taustalla näkyy kuuluisa ulkosalla oleva patsas ja muutamassa kuvassa yrityksemme kokoushuoneessa oleva taideteos. Pitääkö meidän kysyä lupaa mahdolliselta tekijältä tai muulta oikeudenhaltijalta, jotta patsas ja/tai taideteos voi näkyä aineistomme taustalla?

→ Toisinnettaessa päiväntapahtumaa radio- tai televisiolähetyksessä tai elokuvana saadaan päiväntapahtumassa näkyvä tai kuuluva teos sisällyttää toisinnokseen tiedotustarkoituksen edellyttämässä laajuudessa (tekijänoikeuslaki 25 b §). Lähtökohtaisesti taideteoksen, kuten patsaan näkyminen tai kuuluminen audiovisuaalisessa materiaalissa ei edellytä lupaa oikeudenhaltijalta. Edellytyksenä on se, että nimen-

omaan tiedotustarkoitusta edellyttää teoksen näkymistä tai kuulumista aineistossa. Tämän säännöksen nojalla ei voi käyttää ilman lupaa kokonaan tai osia musiikkikappaleesta yrityksen esittelyfilmin taustamusiikkina.

YKSITYINEN KOPIOINTI

Yksityishenkilöiden kannalta mahdollisuus muuttaman kappaleen valmistamiseen teoksesta on yksi tärkeimmistä rajoitussäännöksistä. Tämä säännös on tarkoitettu ainoastaan niihin tilanteisiin, joissa kopioita tehdään henkilökohtaista käyttöä varten. Ellei yrityksellä ole lupaa joko suoraan tekijältä, oikeudenhaltijalta tai tekijänoikeusjärjestöltä jakaa kirjan osien tai artikkelien analogisia tai digitaalisia kopioita luentokoulutuksen yhteydessä, ei yritys voi oikeuttaa toimintaansa yksityisen kappaleen valmistamista koskevan säännöksen perusteella.

TIETOKONEOHJELMAN KOPIOINTI

Voinko kopioida työpaikkani tietokoneelta tietokoneohjelman omalle koneelleni omaa käyttööni varten?

→ *Tietokoneohjelmien ja -kantojen kopioiminen yksityistä käyttöä varten on kiellettyä. Kiellettyä on myös ohjelmien kopioiminen yrityskäyttöön. Kaikkia muita tekijänoikeuslaisia tarkoitettuja suojan kohteita saa kopioida omaan, henkilökohtaiseen käyttöön. Vaikka tietokoneohjelmien kopioiminen on kiellettyä, ei se kuitenkaan ole rangaistavaa.*

SITAATTIOIKEUS

Sitaatti- eli lainausoikeus on usein esille tuleva rajoitus. Usein kysytään: ”Kun lainaan omasa kirjassani toisen kirjan tekstistä osan, miten paljon lainattavasta lähteestä saa siteerata?” Lakiin kirjattu lainausoikeussäännös ei anna asiaan suoranaista vastausta, sillä ”julkistetusta teoksesta on lupa hyvän tavan mukaisesti ottaa lainauksia tar-

koituksen edellyttämässä laajuudessa”. Lainattavan aineiston laajuutta ei voida asettaa kaavoihin; asiaa on tarkasteltava yksittäistapauksittain.

Olennaista säännöksessä on se, että oikeus lainaamiseen koskee kaikkia teoslajeja (kirjallisia, kuvallisia, äänellisiä jne.). Lainauksen on täytettävä kolme edellytystä:

- *lainattavan teoksen tulee olla julkistettu eli saatettu yleisön keskuuteen tekijän tai oikeudenhaltijan suostumuksella;*
- *lainauksen on oltava hyvän tavan mukaista, mikä merkitsee tekijän ja lähteen ilmoittamista ja sitä, että omalla teoksella ja lainattavalla teoksella tulee olla keskenään asiallinen yhteys ja;*
- *lainauksen on tapahduttava kuhunkin tilanteeseen nähden tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa.*

AINEISTON SITEERAAMINEN TAI LAINAAMINEN; SALLITUT RAJAT

Saanko ja miten paljon saan lainata toisesta artikkelista tai kirjasta omaan artikkeliini tai kirjaani? Onko tästä olemassa joitakin sääntöjä, joita minun pitäisi tietää?

→ *Lainaus- eli sitaattioikeutta koskee tekijänoikeuslain 22 §, jonka mukaan julkistetusta teoksesta on lupa hyvän tavan mukaisesti ottaa lainauksia tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa. Pykälässä ei anneta yksityiskohtaisia määriä lainauksen pituudesta tai laajuudesta. Kutakin tilannetta on arvioitava erikseen. Tärkeintä säännöksen soveltamisessa on se, että oman artikkelin tai kirjoituksen ja lainattavan kirjallisen aineiston välillä on oltava asiallinen yhteys. Lainattavan osuuden tulee olla omasa kirjoituksessa tukemassa omaa kantaa, olla omasta näkökannasta poikkeava tai omassa aineistossa tulee esittää kritiikkiä tai arvostelua*

lainatusta materiaalista. Jos 22 § soveltuu, ei siteerattavan aineiston tekijältä tarvitse kysyä lupaa lainaukseen.

3.17 TEKIJÄNOIKEUDEN LOUKKAUKSESTA SEURAAVA KORVAUSVELVOLLISUUS

KORVAUSVELVOLLISUUS

Teosten ja lähioikeuden kohteiden lainvastaisen käyttämisen korvausvelvollisuudesta on säännöksiä tekijänoikeuslaissa. Korvaustilanteisiin sovelletaan myös vahingonkorvauslakia. Useimmissa tapauksissa lainvastainen käyttäminen voi olla sekä rangaistavaa että siitä voi aiheutua taloudellinen korvausvelvollisuus.

HYVITYS

Tekijänoikeuslain hyvityskorvausjärjestelmä poikkeaa tavanomaisesta järjestelmästä. Hyvityksen maksamisvelvollisuus ei edellytä tahallisuutta tai tuottamusta. Toisin sanoen vaikka teoksen käyttäjä ei tiennyt eikä hänen pitänytkaan tietää käyttävänsä suojan kohdetta vastoin lakia, on hän velvollinen maksamaan taloudellisten oikeuksien loukkaamisesta hyvityksen. Hyvityksen tarkoituksena on saattaa tekijä tai oikeudenhaltija siihen asemaan, jossa hän olisi ollut, jos tekijänoikeuden loukkausta ei olisi tapahtunut.

Korkein oikeus on vahvistanut vuonna 2007 ennakkopäätöksellään sen, että hyvitysmaksuvelvollisuus on olemassa, vaikka teoksen käyttäjä ei tiennyt toimivansa vastoin lakia. Korkein oikeus tuomitsi kaksi henkilöä maksamaan 50 euron hyvitysmaksun taulua kohden, vaikka he olivat ostaneet taulujen väärännöksiä tietämättä niiden olevan väärännöksiä ja myyneet taulut eteenpäin tai toimittaneet ne myytäväksi. Samoin vertaisverkkopalvelua ylläpitäneet henkilöt tuomittiin vuonna 2010 hyvitysvollisiksi Finreactor-tapauksessa.

VAHINGON KORVAAMINEN

Hyvityksen lisäksi käyttäjä voi joutua suorittamaan korvausta myös haitasta, kärsimyksestä, menetyksestä tai muustakin vahingosta jota, tekijälle tai oikeudenhaltijalle on aiheutunut. Liiketoiminnan vähentyminen tai muu tekijänoikeuden loukkauksen johdosta tapahtunut yritystoiminnan häiriintyminen, jolla on taloudellisia vaikutuksia, voi johtaa siihen, että loukkaaja joutuu maksamaan vahingonkorvausta.

Useimmiten kiistaa loukkaustilanteissa on siitä, mikä on hyvityksen määrä. Kun hyvitysmaksuvelvollisuus syntyy lain vastaisesta teoksen käyttämisestä automaattisesti, tekijän tai oikeudenhaltijan pitää pystyä osoittamaan, mikä olisi ollut normaali käyttömaksu, jos teoksen käyttämiseen olisi kysytty

asianmukainen lupa ja käyttömaksu olisi suoritettu etukäteen. Ellei normaalia teoksen käyttömaksua (lisenssi, kopiointilupa tms.) ole määritelty tai ole olemassa, tuomioistuimen tehtävänä on harkita, mikä on oikea hyvityksen määrä.

Vahingonkorvauksen ja menetyksen osalta tekijän pitää näyttää toteen, mikä on loukkauksesta aiheutuneen vahingon tai menetyksen määrä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi myymättä jääneiden tietokoneohjelmien käyttöoikeuslisenssimaksut sen takia, että tekijänoikeuden loukkaukseen syyllistynyt henkilö on myynyt ohjelmien piraattiversioita.

SOSIAALINEN MEDIA JA VASTUU LOUKKAUS- TILANTEISSA

Joudummeko vastuuseen siitä, jos sivustoillamme sosiaalisessa mediassa olisi sellaista aineistoa, joka loukkaisi jonkun tekijän tai muun oikeudenhaltijan oikeuksia?

→ Tekijänoikeuslain säännökset pätevät myös sosiaalisessa mediassa. Näin ollen se, joka saattaa suojattua aineistoa yleisön saataville (mm. tallentamalla tietoverkkoon), nähtäville tai kuultaville esimerkiksi Facebook-sivuston kautta ilman etukäteen hankittua lupaa, voi

joutua vastuuseen tekijänoikeuden loukkauksesta. Henkilöitä tai yrityksiä, jotka voivat joutua vastuuseen oikeudenloukkauksesta, voi olla useita: se joka tuo, välittää tai linkittää aineistoa (esim. Facebookin käyttäjä) ja se joka ylläpitää sivustoa (esim. yrityksen Facebook-sivuston ylläpidosta vastaava henkilö sekä hänen työntekijänsä).

AINEISTON LUVATON KÄYTTÖ LIIKETOIMIN- NASSA

Miten toimin, jos havaitsen, että joku on kopioinut laatimani projektisuunnitelman ja hyödyntää sitä omassa liiketoiminnassaan?

→ Kirjallisessa muodossa oleva projektisuunnitelma saa todennäköisesti tekijänoikeussuojaa teoksena. Tekijänoikeussuojan lisäksi on selvítettävä, kuka on teoksen tekijä tai tekijät. Kun nämä on selvitetty, pitäisi ottaa yhteyttä siihen henkilöön ja/tai yritykseen, jossa suunnitelman kopiointi ja käyttö tapahtuu. Ellei asiassa päästä sovintoon, asia voidaan käsitellä tuomioistuimessa. Tuomioistuinkäsittelyssä voidaan vaatia sekä rahallisia korvauksia että rangaistusta. Mikäli projektisuunnitelman teoskynnyksen ylittymisestä on kiistaa, voidaan asiassa pyytää lausuntoa opetus- ja kulttuuriministeriön tekijänoikeusneuvostolta.

3.18 TEKIJÄNOIKEUDEN LOUKKAUK- SESTA AIHEUTUVAT RIKOSOIKEU- DELLISET SEURAAMUKSET

RIKKOMUS JA RIKOS

Jos tekijänoikeuden loukkaus tapahtuu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, voi loukkaaja joutua rikosoikeudelliseenkin vastuuseen loukkauksesta. Tekijänoikeuslaissa säädetään tekijänoikeusrikkomuksesta, josta rangaistus on sakkoa. Rikoslaisissa säädetään vakavammasta tekemuodosta eli tekijänoikeusrikkomuksesta, josta seuraamuksena on vankeutta enintään kaksi vuotta tai sakkoa.

TEKIJÄNOIKEUSRIKKOMUS SEKÄ HÄVITTÄMISVAATIMUS

Yrityksemme työntekijä on syytteessä tekijänoikeusrikkomuksesta. Samassa yhteydessä yritystämme vaaditaan hävittämään tekijän- ja lähioikeutta loukkaavat, musiikkia ja elokuvaa sisältävät tallenteet. Voidaanko meidät tuomita hävittämään kyseiset tallenteet, joihin sijoitimme paljon työtä ja rahaa?

→ *Tuomioistuimien voi oikeudenhaltijan tai virallisen syyttäjän vaatimuksesta määrätä, että laittomasti yleisön saataville saatetut teoksen kappaleet ja valmistamiseen käytetyt tekniset apuvälineet on hävitettävä (tekijänoikeuslaki 58 §). Tuomioistuimien voi siis määrätä tallenteet hävitettäväksi. Vaatimusta voidaan käsitellä samassa yhteydessä kuin muuta kyseistä tekijänoikeuden loukkausta käsitellään.*

Useimmissa tekijän- tai lähioikeuden loukkaustilanteissa loukkaajalle aiheutuu sekä taloudellinen korvausvastuu että rikosoikeudellinen seuraamus tekijänoikeusrikkomuksesta. Sakko tuomitaan päiväsakkoina, jolloin rangaistukseen tuomitun ansio- ja muut tulot vaikuttavat sakon määrään.

VASTUU YRITYKSEN SISÄLLÄ; TEKIJÄNOIKEUDEN LOUKKAUS

Kuka on yrityksessämme vastuussa, jos erilaisia tekijän- tai lähioikeuden suojaamia aineistoja käytetään vastoin tai laajemmin kuin rajoitussäännökset sallivat?

→ *Tekijän- tai lähioikeuden loukkauksesta rangaistusmielessä (sakko tai vankeus) vastaa loukkaukseen syyllistynyt tai syyllistyneet ihmiset. Yritystä oikeushenkilönä ei voi rangaista tekijänoikeuden loukkauksesta. Yritys voi joutua yksin tai yhteisvastuullisesti työntekijän kanssa*

hyvitysmaksu- ja korvausvelvolliseksi loukkauksesta. Rikosvastuu ratkeaa tuottamuksen tai tahallisuuden perusteella. Hyvitysmaksu tulee maksettavaksi, vaikka kukaan yrityksessä ei olisi tahallisesti tai tuottamuksellisesti loukannut tekijänoikeutta. Vahingonkorvauksen osalta loukatun tulee näyttää, mitä ja miten paljon vahinkoa on aiheutunut.

Tekijänoikeuden loukkaukset ovat harvoin niin törkeitä, suunnitelmallisia ja ansiotarkoituksessa tehtyjä, että niistä tuomittaisiin vankeutta. Korkein oikeus tuomitsi kuitenkin henkilön tekijänoikeusrikkomuksesta, kun hän oli tuonut maahan 123 piraatti-cd-levyä myyntitarkoituksin. Vuoden 2010 Finreactor-tapauksessa vertaisverkon ja kuvailutietojen ylläpitämiseen ja muihin vastaaviin toimiin osallistuneet henkilöt tuomittiin tekijänoikeusrikkomuksesta sakkoon.

Tavanomaisissa ja vähäpätöisissä loukkaustapauksissa tekijä tai muu oikeudenhaltija voi jättää vaatimatta loukkaajan tuomitsemista tekijänoikeusrikkomuksesta rangaistukseen ja tyytyä ainoastaan loukkauksesta maksettavaan hyvityssummaan sekä mahdolliseen vahingonkorvaukseen. Tekijänoikeusrikkomustapauksissa virallinen syyttäjä ei nosta syytettä ilman, että tekijä tai muu oikeudenhaltija ilmoittaa loukkauksen syytteeseen pantavaksi.

4. TEKIJÄNOIKEUSTIETOA, TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖT JA LISÄTIEDOT VERKOSSA

Opetus- ja kulttuuriministeriö www.minedu.fi

Valtionhallinnossa tekijänoikeusasioista vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö, jonka verkkosivustoilla on perustietoa tekijän- ja lähioikeuksista.

Tekijänoikeusneuvosto <http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/>

Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimii tekijänoikeusneuvosto, joka antaa suosituksen luonteisia, oikeudellisesti sitomattomia lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Tekijänoikeusneuvosto ei käsittele tekijänoikeudellisiin sopimuksiin tai riitaisuuksiin liittyviä asioita.

Gramex ry www.gramex.fi

Gramex valvoo ja edistää äänitteillä esiintyvien suomalaisten ja ulkomaalaisten taiteilijoiden sekä äänitteiden tuottajien oikeuksia Suomessa, perii tekijänoikeuslain mukaiset korvaukset ja tilittää ne näihin korvauksiin oikeutetuille. Gramexista saa luvan suomalaisen ja ulkomaalaisen musiikin käyttöön.

Gramexilta on hankittava tarvittava lupa tai luvat ja maksettava korvaus tai korvaukset äänitemusiikin käytöstä ja musiikkivideoiden esittämisestä yleisölle avoimissa tiloissa ja muissa vastaavissa tiloissa, joihin asiakkailta on pääsy.

Tyypillinen Gramexin lupaa vaativa käyttötilanne on radion auki pitäminen yrityksen tiloissa, joissa asiakkaat kuulevat radion kautta tulevaa musiikkia.

Teosto ry www.teosto.fi

Teosto valvoo musiikin tekijöiden ja kustantajien oikeuksia sekä edistää kotimaista säveltaidetta. Teosto myöntää teosten käyttöluvia radio- ja televisioyhtiöille, konserttien ja muiden tilaisuuksien järjestäjille, ravintoloille, myymälöille, muille musiikkia käyttäville yrityksille ja yhteisöille sekä äänitteiden tuottajille. Kerätyt korvaukset Teosto tilittää musiikin tekijöille kotimaahan ja ulkomaille.

Tyypillinen Teoston lupaa vaativa käyttötilanne on radion auki pitäminen tai musiikin soittaminen äänitteeltä tai tiedostolta yrityksen tiloissa, joissa asiakkaat voivat kuulla musiikkia.

Teosto ja Gramex edustavat eri oikeudenhaltijaryhmiä; ne ovat molemmat oikeutettuja edellyttämään, että yritys hankkii niiltä luvan musiikin käyttämiseen liike- muissa yleisölle avoimissa tiloissaan.

Kopiosto ry www.kopiosto.fi

Kopiosto on kustantajien, tekijöiden ja esittäjien yhteinen tekijänoikeusjärjestö. Kopiosto myöntää yrityksille, valtiolle, kunnille ja oppilaitoksille teosten käyttöluvia Suomessa muun muassa kirjojen ja lehtien valokopiointiin ja myös tiettyihin digitaalisiin käyttötilanteisiin.

Kopiosto perii lain ja sopimusten mukaiset korvaukset sekä tilittää ne näihin korvauksiin oikeutetuille. Kopiosto myös tiedottaa tekijänoikeusasioista ja opastaa lain- ja sopimuksenmukaiseen teosten käyttöön.

Tyypillinen Kopioston lupaa vaativa käyttötilanne yrityksessä on Kopioston myöntämä, maksullinen konekohtainen kopiointilupa, joka oikeuttaa yrityksen valokopioimaan erilaisia julkaistuja teoksia yrityksen omaa käyttöä varten.

Kuvasto ry

www.kuvasto.fi

Kuvasto on visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys. Kuvasto valvoo ja edistää kuvataiteen ja muiden visuaalisten alan teosten tekijöiden oikeuksia Suomessa sekä antaa jäsenpalveluja yhdistykseen kuuluville taiteilijoille.

Tyypillinen Kuvaston lupaa vaativa käyttötilanne yrityksessä on Kuvaston tarjoama, maksullinen kuvataiteen teoksen tai teosten käyttöluva. Luvan perusteella voidaan julkaista visuaalisia aineistoja esimerkiksi kirjoissa, lehdissä, postikorteissa sekä myös televisio-ohjelmissa.

Sanasto ry

www.sanasto.fi

Sanasto on kirjallisuuden alan tekijänoikeusjärjestö. Yhdistys edistää, valvoo ja hallinnoi kirjallisuuden alan tekijöiden tekijänoikeuslakiin perustuvia oikeuksia Suomessa ja ulkomailla.

Sanasto toimii käyttäjäasiakkaiden palveluorganisaationa helpottaen tarvittavien lupien saamista kirjallisten teosten käyttöön silloin, kun kirjallisia teoksia käytetään esimerkiksi radiossa tai televisiossa.

Tyypillinen Sanaston lupaa vaativa käyttötilanne on Sanaston tarjoama, maksullinen kirjallisten teosten käyttöluva televisio- tai muuta audiovisuaalista tuotantoa varten.

Tuotos ry

www.tuotos.fi

Tuotos on elokuva- ja av-tuottajien järjestöjen perustama tekijänoikeusyhdistys joka edustaa Suomessa kotimaisia elokuvien tuotantoyhtiöitä ja ulkomaisia tuottajia.

Tuotoksen tehtävänä on sopia audiovisuaalisten (av) tallenteiden käytöstä silloin, kun yksittäinen sopiminen on hankalaa.

Tyypillinen Tuotoksen lupaa vaativa käyttötilanne on yrityksen valmistama esittely- tai muu vastaava video-tuotanto, jossa käytetään toisiin elokuvaan tai videoihin liittyviä katkelmia tai osia. Joissakin tapauksissa lupaa voidaan tarvita myös Gramexilta ja/tai Teostolta.

5. TEKIJÄNOIKEUSAŠIAT OPPAAN JULKAISUJÄRJESTÖISSÄ ELI ELINKEINOELÄMÄN KESKUSLIITTOSSA, KESKUSKAUPPAKAMARISSA JA SUOMEN YRITTÄJISSÄ YHTEYSTIETOINEEN

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) edustaa jäseniään elinkeino- ja työmarkkinapoliittisissa asioissa sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. EK:lla on 27 jäsenliittoa ja 16 000 jäsenyritystä, joista 95 prosenttia on pk-yrityksiä. EK edustaa kaikkia yksityisiä toimialoja ja kaikenkokoisia yrityksiä. EK:n jäsenyritykset vastaavat yli 70 prosentin osuudella Suomen BKT:stä ja yli 95 prosentilla ulkomaanviennistä.

Tekijänoikeudellisissa asioissa EK osallistuu ajankohtaisten kansallisten, EU:n ja kansainvälisten IPR-hankkeiden seurantaan ja niihin vaikuttamiseen. Tekijänoikeusasioiden edunvalvonnan tukemiseksi EK:ssa toimii IPR-ryhmä, jossa on edustajia sekä jäsenliitoista että -yrityksistä.

EK on tekijänoikeusasioissa edustettuna mm tekijänoikeusneuvostossa, tekijänoikeustoimikunnassa ja hyvitysmaksun neuvottelukunnassa. EK:n vastuuhenkilönä tekijänoikeusasioissa toimii Senior Adviser Riikka Tähtivuori (Eteläranta 10, 00101 Helsinki, puh. 09 4202 2521, 050 3849454, sähköposti: riikka.tahtivuori@ek.fi).

Keskuskauppakamari (K3) kehittää elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä Suomessa, hoitaa sille säädettyjä julkisia tehtäviä ja itsesääntelytehtäviä sekä tukee yhdeksäätoista kauppakamaria niille kuuluvien tehtävien hoidossa. Kauppakamareilla on noin 17 000 jäsentä, joista valtaosa on yrityksiä.

Tekijänoikeudellisissa asioissa Keskuskauppakamari osallistuu ajankohtaisten kotimaisten ja kansainvälisten IPR-hankkeiden seurantaan sekä niihin vaikuttamiseen. IPR-oikeuksien edunvalvonnan tehostamiseksi on Keskuskauppakamariin perustettu erityinen IPR-valiokunta. IPR-oikeuksien menestyksellistä hyödyntämistä yrityksissä edistetään jakamalla tietoa aineettomista oikeuksista, oikeuksien sisällöstä ja toimivuudesta käytännössä.

IPR-asioiden vastuuhenkilönä toimii lakimies Anne Horttanainen (Aleksanterinkatu 17, 00100 Helsinki, puh. 09 4242 6265, sähköposti: anne.horttanainen@chamber.fi).

Suomen Yrittäjät (SY) on 112 000 jäsenyrityksen keskusjärjestö, joka tarjoaa jäsenilleen vaikutuskanavan kunnalliseen, alueelliseen ja valtakunnalliseen sekä toimialakohtaiseen päätöksentekoon ja vaikuttamiseen. SY:n toiminta rakentuu yli 400 paikallisyhdistyksestä, 21 aluejärjestöstä ja 52 toimialajärjestöstä. SY:n jäsenyrityksistä puolet on yksinyrittäjiä ja puolet työnantajayrityksiä.

Selvitysten mukaan pk-sektori ei tunne riittävästi eikä hyödynnä tekijänoikeuksia ja muita immateriaalioikeuksia sellaisillakaan toimialoilla, joilla se olisi selkeästi perusteltua. SY:n tavoitteena on pk-sektorin tietoisuuden lisääminen edellä mainituista asioista, mitä käsillä oleva opaskin edistää. Tekijänoikeudellisissa asioissa SY osallistuu ajankohtaisten kotimaisten ja kansainvälisten immateriaalioikeuksia koskevien hankkeiden seurantaan sekä niihin vaikuttamiseen. SY on edustettuna muun muassa tekijänoikeustoimikunnassa ja tekijänoikeusneuvostossa.

SY:ssä vastuuhenkilönä on lainsäädäntöasioiden päällikkö, varatuomari Janne Makkula (PL 999, 00101 Helsinki, puh. 09 229 221, sähköposti: janne.makkula@yrittajat.fi).

6. OPPAAN OHJAUSRYHMÄ JA TEKIJÄ

Ohjausryhmä

Anne Horttanainen, lakimies, Keskuskauppakamari
Janne Makkula, lainsäädäntöasioiden päällikkö, Suomen Yrittäjät
Riikka Tähtivuori, Senior Adviser IPR, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Tekijä

Oppaan kirjoittaja varatuomari Valtteri Niiranen on työskennellyt media-alan palveluksessa vuodesta 1996 asiantuntijana, johtajana ja toimitusjohtajana. Vuodesta 1996 vuoteen 2004 hän työskenteli Aikakauslehtien Liiton, Graafisen Teollisuuden Liiton, Sanomalehtien Liiton ja Suomen Kustannusyhdistyksen yhteisenä lakiasiantuntijana. Vuosina 2001–2004 Niiranen toimi Viestinnän Keskusliiton lakiasioista vastaavana johtajana. Hän työskenteli ENPA – European Newspaper Publishers’ Associationin toimitusjohtajana Brysselissä vuosina 2004–2010. Valtteri Niiranen on kirjoittanut teoksia tekijänoikeudesta mukaan lukien ”Tekijänoikeus – kommentaari ja käsikirja” (WSOYpro, 2006), jonka hän on kirjoittanut yhdessä Kristiina Harengon ja Pekka Tarkelan kanssa. Hän on kirjoittanut tai toimittanut muitakin tietokirjoja muun muassa sananvapauslaista ja medialainsäädännöstä sekä toiminut kolumnistina vuodesta 1996. 1.3.2011 lähtien hän on työskennellyt Viestinnän Keskusliiton toimitusjohtajana.

LIITTEET

Lakiviittaukset:

- Tekijänoikeuden suojan kohde (teos): tekijänoikeuslain 1 §:n 1 ja 2 momentti (SIVU 10)
- Tekijänoikeuden moraaliset oikeudet: tekijänoikeuslain 3 § (SIVU 20)
- Sitaatti- eli lainausoikeus: tekijänoikeuslain 22 § (SIVU 24)
- Yksityinen kopiointi: tekijänoikeuslain 12 § (SIVU 24)
- Rakennuksen tai käyttötaiteen esineen muuttaminen: tekijänoikeuslain 25 e § (SIVU 22)
- (Taloudellinen) korvausvelvollisuus: tekijänoikeuslain 57 § (SIVU 25)
- Tekijänoikeusrikkomus: tekijänoikeuslain 56 a § (SIVU 26, 27)
- Tekijänoikeusrikos: rikoslain 49 luku 1 § (SIVU 26, 27)
- Oikeuksien siirtyminen työsuhteen aikana tehtyyn tietokoneohjelmaan ja tietokantaan: tekijänoikeuslain 40 b § (SIVU 6, 9)

Tapausviittaukset:

- KKO 1975 II 25 (sohvakalusto; teoskynnys) (SIVU 11)
- KKO 2005:43 (oppikirjojen sanastot; teoskynnys) (SIVU 11)
- KKO 1988:52 (jalkapallo-ottelu; suullinen esitys) (SIVU 12)
- KKO 1988:82 (mainoksen luonnos; teoskynnys) (SIVU 13)
- KKO 2002:101 (radio taksissa; julkinen esittäminen) (SIVU 16)
- KKO 2007:63 (taulujen väärennökset; hyvitysmaksuvelvollisuus) (SIVU 25)
- KKO 2010:47 (vertaisverkko; hyvitysmaksuvelvollisuus) (SIVU 27)
- KKO 2001:41 (piraattilevyjen maahantuonti; tekijänoikeusrikos) (SIVU 27)

Tämä opas käsittelee yleisellä tasolla tekijänoikeuteen ja muihin aineettomiin oikeuksiin liittyviä oikeudellisia kysymyksiä. Oppaan kirjoittaja, ohjausryhmän jäsenet ja julkaisijat eivät voi taata oppaassa olevien tietojen täydellisyyttä ja soveltuvuutta yksittäisiin tilanteisiin eivätkä vastaa mistään välittömästä tai välillisestä vahingosta, joka aiheutuu oppaan tietojen käytöstä. Pyydämme, että lukija on yksittäisissä ongelmatilanteissa yhteydessä asiantuntijaan.

Suullinen tai kirjallinen
sopimus
Copyright

Hyvitysmaksu

Asiakastiedot ja kilpailu

Sosiaalinen media

Työsuhde

työnantajan
oikeus
aineistoon

"Työsuhteen aikana ja sen johdosta tehtyjen sekä luotujen teosten ja muiden tekijänoikeuslaissa tarkoitettujen suojan kohteiden kaikki taloudelliset oikeudet, mukaan lukien muunteluoikeus ja luovutusoikeus toiselle, siirtyvät työnantajalle ja säilyvät tällä työsuhteen päätyttyä ilman eri korvausta."

Rekisteröimätön tavaramerkki

Elokuvien esittäminen

Yksityinen

kopiointi

Kuvatoimisto

Sananvaje

Tekijänoikeus- ja työ sopimuslain ristiriita